Marinić

Pisma CK KPJ i pisma CK SKP(b)

BEOGRAD, 1948 GODINE

Junja Marušić
student fakulteta
političkih nauka u Zgb. /1968

dolika na pohlou od 8 hašice šmit.

Pisma CK KPJ i pisma CK SKP(b)

BEOGRAD, 1948 GODINE

ŠTAMPARIJA »BORBA«

PRETHODNA OBJAŠNJENJA

U posljednje vrijeme počelo je u našoj zemlji, mimo naših državnih i partijskih organa rasturanje pisama CK SKP(b), o kojima se počelo govoriti poslije objavljivanja poznate Rezolucije Informbiroa »o stanju u KPJ«, u kojoj se ova pisma prviput javno i pominju. Međutim, i dotada, izvan naše zemlje, o tim pismima se pričalo u dosta širokim partijskim krugovima drugih zemalja. Sadašnje rasturanje tih pisama, štampanih u posebnoj brošuri, sa naznakom izdanja — »Moskva, Izdavačko preduzeće »Pravda«, 1948«, ustvari znači samo proširivanje propagandne aktivnosti koja je pomoću i na osnovu tih pisama već i ranije vođena protiv CK KPJ i nove Jugoslavije. Rasturanjem tih pisama, koja su važila kao povjerljiva, lišeni smo obaveza da ih držimo u tajnosti i u mogućnosti smo da s njima upoznamo i širu javnost, jer je CK KPJ upoznao sve članove Partije sa njima još prije Petog kongresa KPJ.

Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije upoznao je partijsko članstvo s pomenutim pismima **ne dajući tim pismima nikakva pismena objašnjenja**, iako su ova to, po mnogim pitanjima, neminovno iziskivala. CK KPJ je opravdano smatrao da naše partijsko članstvo može u osnovnim stvarima i samo da se snađe — uvidi svu neosnovanost optužbi u pomenutim pismima i prozre njihov smisao. Ali rasturanje pomenutih pisama među građanima naše države sada zahtijeva da se dadnu ta objašnjena. To utoliko prije što se sva nužna objašnjenja ne nalaze ni u pismima CK KPJ CK-u SKP(b), kao ni u Saopštenju CK KPJ o Rezoluciji Informbiroa. Ta objašnjenja CK KPJ nije unio u ta svoja pomenuta dokumenta samo radi toga što se, prije svega, nadao da će CK SKP(b) uputiti svoje pretstavnike u Jugoslaviju, pa će se njima moći te stvari i usmeno reći, a zatim što mu je bila želja da, koliko je god moguće, izbjegne zaoštravanje sukoba s CK SKP(b) i čuva njegov ugled i ugled njegovih pretstavnika.

Iznošenje pojedinih objašnjenja u vezi s tim pismima ima isključivo za cilj da ukaže na one činjenice koje članovima Partije nijesu bile poznate, da bi oni mogli da objasne i drugim ljudima šta je tačno a šta nije i da na taj način otkriju svu besprincipijelnost i neistinitost »kritike« u tim pismima, u Rezoluciji Informbiroa i klevetničke kampanje protiv naše Partije od strane vođa nekih komunističkih partija.

Način kritike u pismima CK SKP(b) prema CK KP Jugoslavije i njegovim rukovodiocima, kako će se kasnije vidjeti, karakterističan je po slijedećem: 1. ne uzima se praksa Partije i partijskog rukovodstva za potvrdu da li je nešto tačno ili nije, nego šta neko od sovjetskih građana ili

sovjetskih organa kaže o tome; 2. za dokaz tvrdnji o »pogrešnoj« liniji rukovodilaca KPJ ne uzima se u tim pismima i Rezoluciji Informbiroa kao mjerilo rad tih rukovodilaca, odnosno CK KPJ u cjelini, ne uzimaju se za potvrdu tih tvrdnji čak ni njihovi govori i članci u cjelini — nego odlomci iz pojedinih govora i članaka, koji se zatim proizvoljno komentarišu; 3. za utvrđivanje istine o nekoj stvari uopšte se ne uzimaju u obzir izjave odgovornih partijskih rukovodilaca i partijskih foruma Komunističke partije Jugoslavije, nego samo ono šta o tome kažu pojedini državni pretstavnici SSSR-a, naime — dovoljno je da ko bilo od pretstavnika SSSR-a kaže jednu stvar, pa da ona od strane CK SKP(b) bude uzeta kao tačna, bez obzira šta tvrde odgovorni partijski forumi i rukovodioci KPJ.

Evo nekoliko ilustracija toga metoda.

U pismima CK SKP(b) zamjera se drugu Titu za njegov govor održan u Ljubljani krajem maja 1945 godine, kao da je tim govorom identifikovao spoljnu politiku SSSR-a sa spoljnom politikom Anglo-amerikanaca. Pri tom se navodi citat:

»Govorilo se da je ovaj rat pravedan rat, i mi smo ga takvim smatrali. Ali mi tražimo i pravedan završetak, mi tražimo da svak bude gospodar na svome: mi nećemo da plaćamo tuđe račune, mi nećemo da budemo moneta za potkusurivanje, mi nećemo da nas miješaju u neku politiku interesnih sfera.«

Niko u našoj zemlji, a ni u inostranstvu, nije iz tih riječi druga Tita shvatio da se one odnose **i na Sovjetski Savez.** To se shvaćanje iznosi samo u pismu CK SKP(b). U samom tom govoru, održanom 27 maja 1945 godine, drug Tito kaže:

»... Oslobođena su naša braća u Istri i Slovenačkom Primorju. Nisu još oslobođena naša braća u Koruškoj. Ona čekaju svoje oslobođenje, a ja u ime vas i u ime cijele Jugoslavije — kažem danas da naše misli nisu ostavile našu braću u Koruškoj, koja, nažalost, moraju i dalje da strepe i pate **pod gestapovskim terorom, obučenim u drugu uniformu.** Mi zato imamo masu primjera. Nije prošlo ni nekoliko dana otkako su naše trupe morale da ostave Korušku, a već čujemo jauke i vapaj za pomoć braći u Koruškoj. Mi s ovog veličanstvenog skupa poručujemo **našim zapadnim saveznicima** da otsad odgovornost za sve što se tamo desi ne pada ni na koga drugog nego na njih. **Mi apeliramo na njih da održe onu riječ koju su dali u Atlantskoj povelji,** govoreći da će svaki narod imati pravo da sam odluči o svojoj sudbini. To poručujemo saveznicima i tražimo od njih da zaštite naše stanovništvo od onih istih progonitelja koji su ga gonili vjekovima i koji su ga gonili posljednjih godina.

Naše je Slovenačko Primorje, poslije mnogo godina, oslobođeno, ali nastali su nemili događaji, nastao je nesporazum. Htjeli su da nam nametnu kako smo mi iskoristili ovaj rat u neke osvajačke ciljeve. Htjeli su da nam nametnu kako želimo da ovdje stavimo naše saveznike pred gotov čin. Ne, nismo mi stavili saveznike pred gotov čin, mi smo stavili pred gotov čin samo Nijemce, koje smo tamo tukli i pobijedili. Mi smo tamo izvršili svoju saveznicku dužnost. I izvršili smo je stoprocentno, izvršili smo je savjesno do kraja. Odlučno odbijam u ime čitavog naroda ne samo Slovenije nego svih naroda Jugoslavije da mi imamo ikakvu namjeru da nešto silom osvojimo. Mi silom ne moramo osvajati ono na što imamo pravo, osobito ne, jer vjerujemo da će saveznici održati svoju riječ, datu u Atlantskoj povelji koja kaže da će narodi, svi narodi koji su bili porobljeni, imati pravo da sami odluče o svojoj sudbini, — i onda se mi ne moramo bojati za svoju braću tamo.

Mi smatramo da smo svojom borbom, svojim žrtvama, svojim naporima na strani saveznika, dali dovoljno dokaza da smo vjerni općoj saveznickoj stvari, da ništa drugo ne želimo nego samo da živimo u miru i da naša braća koja su bila porobljena budu oslobođena... Zašto da se našim narodima upiše u zlo što hoće da budu u svakom pogledu nezavisni i zašto da im se ta nezavisnost ograničava ili osporava? Mi nećemo više da budemo zavisni ni od koga, pa ma što se pisalo i pričalo — a piše se mnogo, piše se nelijepo, piše se nepravedno, piše se uvredljivo, nedostojno ljudi koji žive u saveznickim zemljama. Piše se, i time se čini nepravda našoj napaćenoj zemlji.«

Šta se vidi iz ovog citata? Da je sva kritika druga Tita **uperena isključivo protiv zapadnih sila,** tj. Angloamerikanaca i da Jugoslavija, po njemu, neće da bude zavisna ni od koga. Drug Tito u svom pomenutom govoru nije termine interesne sfere i sl. upotrijebio u onom smislu u kome je to shvatio CK SKP(b). Niko u našoj zemlji, a ni u inostranstvu nije te riječi shvatio kao CK SKP(b).

Kako je drug Tito govorio tih dana o SSSR-u neka posluže ovi citati:

»Draga braćo i sestre! Vi ste čuli da je Jugoslavija potpisala, odnosno da sam ja potpisao u ime Jugoslavije u Moskvi sporazum o uzajamnoj pomoći i tijesnoj saradnji. To je veliki događaj. Ovaj savez već davno je stvoren i potpisan krvlju najboljih sinova Jugoslavije na bojnom polju. To je bratstvo učvršćeno u zajedničkoj borbi s našom velikom slovenskom braćom, s našim velikim i moćnim saveznikom Sovjetskim Savezom, na čelu s genijalnim vođom Staljinom. Taj sporazum, taj savez, nije neki akt uperen protivu nekog naroda. To je akt koji smo potpisali da bismo se osigurali protiv svake eventualnosti u budućnosti. Težnja naroda Jugoslavije da žive u bratstvu i najvećoj slozi s našim velikim saveznikom Sovjetskim Savezom izvire iz naših potreba. Mi smo za vrijeme boravka u Moskvi i Kijevu vidjeli svojim očima kako narodi Sovjetskog Saveza vole narode Jugoslavije. Narodi Jugoslavije stekli su ljubav baš time što su u najtežim časovima, kada se njemački osvajač svom snagom srušio na Sovjetski Savez, ostali vjerni svojoj braći u Sovjetskom Savezu, bez bilo kakvog ugovora ili saveza. Narodi Jugoslavije mogu biti sada mirni za svoju sudbinu, mogu mirno da se razvijaju u svakom pogledu, mogu mirno da se prepuste izgradnji svoje porušene zemlje. Mi smo se čvrsto povezali sa Sovjetskim Savezom, jer je to u interesu naše zemlje i u interesu oba saveznika. Zahvaljujući izdajničkoj politici onih koji su vodili bivšu Jugoslaviju, naša je zemlja bila dugo odvojena od velikog Sovjetskog Saveza. Naš je prvi korak bio, pri završetku ovog rata, da se povežemo sa Sovjetskim Savezom, da bismo ispravili greške iz prošlosti«.

Eto, to je Tito govorio 21 maja u Zagrebu, 1945 godine, dakle neposredno prije kritikovanog govora u Ljubljani.

A evo šta je govorio 10 juna 1945 godine na sjednici Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije, dakle neposredno poslije pomenutog govora u Ljubljani:

»...Vjeran svojim principima da poštuje nezavisnost i pravo malih naroda i da im u tome daje i svoju podršku, Sovjetski Savez nema nikakvih drugih interesa u Jugoslaviji, nego da sa našom zemljom živi u najboljim odnosima i da joj da svaku pomoć u njenom razvitku i obnovi. Razumije se da su te činjenice vrlo dobro poznate svim narodima Jugoslavije i zato nije nikakvo čudo što oni gledaju s toliko ljubavi na ovu veliku bratsku zemlju, kao na svoga iskrenog zaštitnika«.

Može se, međutim, prigovoriti, da je Titov govor od 10 juna došao poslije primjedbi sovjetskog poslanika od 5 juna, na pomenuti Titov go-

vor u Ljubljani. Ali kako onda objasniti citat iz govora u Zagrebu od 21 maja i oštru kritiku protiv Angloamerikanaca — i samo protiv njih — u pomenutom govoru u Ljubljani? To se može objasniti samo tako — da je smisao Titovog govora u Ljubljani bio u tome da naglasi potrebu ujedinjenja s Jugoslavijom onih dijelova naših naroda koji, zbog stava Angloamerikanaca, to još nijesu postigli, da naglasi čvrstinu stava jugoslovenske vlade u tom pitanju, a ne u identifikovanju SSSR-a i Engleske i Amerike.

Uostalom, spoljna politika jugoslovenske vlade iz tog i kasnijih perioda pokazuje, jače od ičega, neosnovanost gornjih i sličnih optužbi. Ali za CK SKP(b) nije mjerilo ona, tj. praksa, nijesu mjerilo ni govori i članci u cjelini, nego — citati istrgnuti iz cjeline i proizvoljno protumačeni!

U pomenutim pismima CK SKP(b) se, u vezi s kritikovanim Titovim govorom, kaže i ovo:

»To je (misli se na pomenuti citat iz Titovog govora — naša napomena) bilo rečeno u vezi s pitanjem Trsta. Kao što je poznato, poslije niza teritorijalnih ustupaka u korist Jugoslavije, koje je Sovjetski Savez istrgao Angloamerikancima, ovi su, zajedno s Francuzima, odbili predlog SSSR-a o predavanju Trsta Jugoslaviji i posjeli Trst svojim trupama koje su se nalazile u Italiji. I pošto su bila iscrpena sva druga sredstva, Sovjetskom Savezu, radi predavanja Trsta Jugoslaviji, nije ostajalo ništa drugo nego da počnu s Angloamerikancima rat zbog Trsta i da ga zauzmu silom. Jugoslovenskim drugovima je moralo biti poznato da SSSR, poslije toliko teškog rata, nije mogao poći u novi rat. Pa ipak, taj slučaj je kod jugoslovenskih drugova izazvao nezadovoljstvo, što se odrazilo i u govoru druga Tita«.

Treba ovdje istaći neke činjenice:

prvo, u gornjem citatu prave se aluzije kao da su jugoslovenski rukovodioci htjeli da uvuku SSSR u rat zbog Trsta;

drugo, prećutkuje se ma kakva uloga Jugoslavije u ratu, koja je svojom borbom, uz odlučujuću pomoć SSSR-a, prisilila Angloamerikance na izvjesne teritorijalne ustupke Jugoslaviji (nijesu na primjer, Angloamerikanci »posjeli Trst svojim trupama«, nego su ga Jugosloveni, kao i druge svoje teritorije, koje su ranije pripadale Italiji, oslobodili od Nijemaca i italijanskih fašista, pa su Angloamerikanci prisilili Jugoslovene da se povuku);

treće, tvrdi se da jugoslovenski rukovodioci nijesu htjeli ništa da znaju o tome da SSSR ne može ući u novi rat zbog Trsta.

Razumije se, sve to nije tačno. Jugoslovenska vlada je — kad je izbio s Angloamerikancima spor oko toga da li da ostanu jugoslovenske trupe u Trstu i kad su Angloamerikanci ultimativno tražili da se naše trupe povuku i počnu pregovori oko podjele na okupacione zone — zauzela stav da povuče trupe iz Trsta i otpočne pregovore i to je zauzela taj stav na vlastitu inicijativu. A takav stav je zauzela i mogla zauzeti samo zbog toga što je znala — da SSSR ne može da ratuje i da ne treba da ratuje zbog Trsta.

Poznato je, dalje, da su jugoslovenski pretstavnici izjavljivali da Jugoslavija neće potpisati mirovni ugovor s Italijom ako ne dobije Trst. Pa ipak ga je ona potpisala. Šta je značio stav jugoslovenske vlade da neće potpisati ugovor i kasnije potpisivanje ugovora? To je značilo da pretstavnici Jugoslavije nijesu zadovoljni rješenjem njihovih zahtjeva, da smatraju da ugovor o miru s Italijom nije za Jugoslaviju pravedan, da je taj mir posljedica kompromisa među velikim silama, a ne dosljedno,

pravedno i pravilno rješavanje nacionalnog pitanja. I dalje, taj stav je značio da se Jugoslavija, iako teška srca, slaže s tim kompromisom jer želi mir, tj. jer zna da SSSR, **a ni ona,** ne žele i ne treba da uđu, poslije tako teškog rata kakav je za njih bio, u novi rat zbog Trsta. Znači, mi pristajemo na taj kompromis, kao i u slučaju s povlačenjem trupa 1945 godine, zbog toga što tako mora da bude, što smo realni političari, a ne zato što bismo srcem i dušom bili za njega, što bismo ga smatrali pravednim. Zar su ruski boljševici bili oduševljeni Brest-Litovskim mirom koji su im nametnuli njemački imperijalisti? Razumije se, nijesu. Pa ipak su ga, iako s ogorčenjem, privremeno prihvatili. Ogorčenje što moramo prihvatiti ono što je nepravedno — to se izražava i u govoru druga Tita i istupanju drugih rukovodilaca u vezi s pitanjem Trsta — a ne identifikovanje SSSR-a s Angloamerikancima ili želja da SSSR ratuje zbog Trsta.

Evo šta kaže o tome drug Tito u svom govoru u Narodnoj skupštini, 31 marta 1947 godine:

»...Vodeći uporno borbu za pravedne zahtjeve naših naroda na Međunarodnoj konferenciji mira, u pripremama i pregovorima o miru u Londonu, Njujorku i Parizu, delegacija koja je zastupala našu zemlju vršila je svoju dužnost s najvećom upornošću i dostojanstveno, tražeći da se Jugoslaviji, kao jednoj od najteže materijalno postradalih zemalja od okupacije, kao zemlji koja je dala ogromne ljudske žrtve u ratu, zadovolje opravdani zahtjevi. U tim svojim naporima naša je delegacija imala punu podršku delegacije Sovjetskog Saveza, na čelu s gospodinom Molotovom, a također i potporu ostalih delegacija bratskih nam slovenskih zemalja Poljske i Čehoslovačke. Mi smo veoma zahvalni velikom Sovjetskom Savezu i ostalim bratskim zemljama na toj podršci i na punom razumijevanju za naše žrtve i naše pravo. No mi smo se, nažalost, s velikom gorčinom morali uvjeriti da nam neki naši saveznici iz rata, osobito Engleska i Amerika, na sve moguće načine osporavaju prava i zauzimaju stav za koji bi se ponekad teško moglo tvrditi da je stav prijateljskih zemalja. Sjetimo se samo naše borbe za Istru, Trst i Slovenačko Primorje na Mirovnoj konferenciji u Njujorku i Parizu. Bez obzira na sve naše argumente, koji nepobitno dokazuju naše historijsko i etničko pravo na te krajeve, bez obzira na to što smo mi sami s mnogo krvi i žrtava oslobodili od njemačkih okupatora Istru, Trst i Slovenačko Primorje, naši saveznici u ratu, Engleska i Amerika, zajedno s nekim malim zemljama, pa čak i onima koje nisu ni učestvovale u ratu, uporno su se protivili našim zahtjevima i na koncu uspjeli da postignu da naša zemlja, koja je od svih zemalja u Evropi najviše postradala i dala relativno više žrtava od ijedne napred navedene velike saveznice u ratu, — ne postigne dobar dio svojih opravdanih zahtjeva. Po ugovoru o miru s Italijom jedan dobar dio naše braće u Istri, Trstu i Slovenačkom Primorju i dalje je ostao van granica naše zemlje, iako je taj isti dio naše braće u toku rata dao saveznicima dragocjeni prilog u krvi za zajedničku pobjedu i za svoju slobodu, koju on, blagodareći tim saveznicima, nije postigao.

Nepravda prema našim narodima bila je tako velika da je Vlada stajala pred alternativom: potpisati ili ne potpisati taj mirovni ugovor koji je za nas značio diktat zapadnih država. Ali, dosljedna u borbi za ostvarenje i učvršćenje mira, Vlada se riješila, iako teška srca, da potpiše ugovor o miru s Italijom, koji pretstavlja veliku nepravdu za našu zemlju, s punom uvjerenošću da taj akt odobravaju ne samo svi narodi Jugoslavije, već i narod koji je ostao van granica naše zemlje i na koji nećemo nikada zaboraviti, kao što je to naglašeno u deklaraciji pri potpisi-

vanju mirovnog ugovora. Razumije se, mnogi potpaljivači novoga rata i reakcionarni smutljivci nadali su se da mi nećemo potpisati ugovor o miru s Italijom«.

Slično gornjem olakom tumačenju citata druga Tita u vezi s pitanjem Trsta i neprirodnom i nelojalnom kidanju istih iz cjeline, stoji i s pokušajem da se dokaže kako drug Tito smatra seljaštvo — glavnom snagom nove Jugoslavije, pa da prema tome i Kompartiju pretvara u kulačku partiju.

U pismu CK SKP(b) od 4 maja 1948 godine kaže se:

»Dok marksizam-lenjinizam polazi od priznanja rukovodeće uloge radničke klase u likvidaciji kapitalizma i izgradnji socijalističkog društva, rukovodioci Kompartije razvijaju potpuno drukčije poglede. Dovoljno je da ukažemo na slijedeću izjavu druga Tita u novembru 1946 godine (»Borba«, 2 novembra 1946):

»Mi ne govorimo seljacima o tome da su oni najsnažniji stub naše države da bismo eventualno dobili njihove glasove, nego zato što oni to u stvari jesu«.

»Ovaj stav se nalazi u potpunoj protivrečnosti s marksizmom-lenjinizmom. Marksizam-lenjinizam smatra da je u Evropi, pa dakle i u državama narodne demokratije, napredna i revolucionarna klasa — radnička klasa, a ne seljaštvo. Što se tiče seljaštva, njegova većina, to jest sirotinja i srednjaci — može da bude ili je već u savezu s radničkom klasom, pri čemu rukovodeća uloga u tom savezu pripada radničkoj klasi. Međutim, gore pomenuti stav druga Tita ne samo da odriče rukovodeću ulogu radničke klase, nego proglašava sve seljaštvo, — dakle i kulaštvo, — najčvršćom osnovom nove Jugoslavije. Prema tome, taj stav izražava poglede koji su umesni kod sitnoburžoaskih političara, ali ne kod marksista-lenjinaca«.

Eto, to se kaže u pismu CK SKP(b). Nećemo ulaziti u to da je to drug Tito rekao u jesen 1946, a da sve do proljeća 1948 **niko i nikad** iz CK SKP(b) nije stavio drugu Titu ili kome bilo iz CK KPJ ma kakvu primjedbu o tome; nećemo ulaziti ni u to da je drug Tito to rekao **u usmenom predizbornom govoru** i da je citat uzet iz stenograma, a ne iz govora redigovanog za knjigu; nećemo ulaziti ni u to šta su drug Tito i ostali rukovodioci KPJ govorili u tom periodu i prije i poslije njega o rukovodećoj ulozi radničke klase, nego ćemo samo citirati šta je drug Tito rekao o tome u tom istom svom govoru:

»... Danas, u novoj Jugoslaviji, sva dobra koja se nalaze u njedrima zemlje i na zemlji — vlasništvo su naroda... U današnjoj Jugoslaviji fabrike, putevi, vodeni i kopneni kao i sve što služi zajednici, nalazi se u rukama naroda, narodne države i upotrebljava se na dobro naroda, a ne pojedinaca da gomilaju kapital u svoje džepove ili da ga — ako se radi o tuđincima — iznose u inozemstvo.

U novoj Jugoslaviji riješeno je i radničko pitanje. U staroj Jugoslaviji — opet ću to da naglasim — radnici nisu imali nikakva prava...«

I dalje:

»... Radnik je u staroj Jugoslaviji bio predmet najgrubljeg izrabljivanja. Međutim, u novoj Jugoslaviji radnik je stekao sva svoja prava. Ta njegova prava zaštićena su našim zakonima u punoj mjeri. Danas radnik ima sve uslove za puni razvitak i **samo je pitanje ekonomskog prosperiteta cjelokupne naše privrede, pa da ti uslovi budu još bolji,** da se još više povisi njegov standard života. Dakle, u novoj Jugoslaviji radnička klasa ima sjajne perspektive. **U novoj Jugoslaviji radnici imaju ostvareno sve ono za čim su nekad težili, prolivali svoju krv ili na robiji umirali.**

I seljaštvo, drugovi i drugarice, ima u novoj Jugoslaviji sve uslove za puni razvitak. Dok je u staroj Jugoslaviji seljaštvo **bilo objekat eksploatacije pojedinih špekulanata,** danas je, u novoj Jugoslaviji, subjekat i najsnažniji stub Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Doduše, **seljaštvo danas u Jugoslaviji još ne može u punoj mjeri da vidi sve one uslove koji su mu stvoreni, ali nije daleko dan kada će se i to potpuno osjetiti.** Ja sam već nekoliko puta govorio da je naša zemlja izišla iz ovoga rata teško razorena, da oskudijevamo u mnogome što je potrebno čovjeku za život i da glavni teret nose seljak i radnik. To je bilo potrebno u početku. Ali, čim je u državi stvorena mogućnost da se olakša teret koji je nosilo seljaštvo, počeli smo to i da činimo. **Doći će vrijeme kada će seljaci moći sa zadovoljstvom da vide — da u novoj Jugoslaviji zaista imaju sve ono što je potrebno za njihov svestrani razvitak...«**

I dalje:

»... Danas još nemamo sve što je potrebno dati seljacima, jer je naša industrija bila razorena. Ali, ona je postepeno obnovljena i već dosta možemo dati radnom čovjeku našega sela.«

Eto, kako je govorio drug Tito: prvo, o radnicima koji su postigli ono »za čim su nekad težili, prolivali svoju krv ili na robiji umirali« i o seljacima za koje će »doći vrijeme — kada će sa zadovoljstvom moći da vide — da u novoj Jugoslaviji zaista imaju sve što je potrebno za njihov svestrani razvitak.« Iz govora druga Tita vidi se, dakle, da su radnici vladajuća, vodeća klasa, tj. da su postigli sve što su željeli i za šta su se borili i da se radi o tome da seljaci ne budu »objekt eksploatacije pojedinih špekulanata«. Dakle, samo u vezi sa svim što je rekao, u vezi s tim što je rekao o radnicima, koji su postali vladajuća, vodeća klasa, može se shvatiti i stav o seljacima kao snažnom stubu države. U vezi sa svim tim, očevidno je da je seljaštvo najsnažniji stub samo u smislu saveznika radnika, da ono nije jedini, nego jedan od tih stubova. Sem toga, treba imati u vidu da je drug Tito u to vrijeme naročito oštro postavio pitanje seljaštva u Hrvatskoj zbog nužnosti razbijanja ostataka Mačekovog uticaja među seljaštvom. Evo šta on kaže o tome:

»... U prvom redu ću se osvrnuti na jednoga koji je, po mom mišljenju, glavni nosilac kampanje koja se u inostranstvu vodi protiv nove Jugoslavije.«

»... Maček je u punoj mjeri dokazao svoj neprijateljski, protivnarodni lik. On zaslužuje prezrenje naših naroda«.

»... Maček pretstavlja neprijatelja broj jedan hrvatskog naroda...«

»... Treba znati i to da Maček drži tijesni kontakt sa Slobodanom Jovanovićem, s onim što se zvalo nekad kralj i tako dalje, i kuje razne planove. Razumije se, sve su to propali poslovi, jer nemaju drugo šta da rade u inostranstvu.

Ali, mnogo je nezgodnije ako u našoj zemlji ljudi kao što je Maček imaju svoje sljedbenike. A ima onih koji njima povlađuju.«

Eto, kako se, bez veze sa stvarnošću, s cjelinom rada, postupa u pismima CK SKP(b) s pojedinim stavovima naših rukovodilaca!

A šta da se kaže na onaj proizvoljni dodatak u pismu CK SKP(b), uz Titovu riječ »seljaci« — »dakle i kulaštvo«! Šta bi ostalo od Lenjina i Staljina ako bi im se zamjeralo kad god upotrijebe riječ »seljaci« — da pri tom podrazumijevaju i kulake? Ispalo bi od njih, razumije se, nešto čudovišno! Iz pomenutog Titovog govora, da i ne navodimo njegove druge govore i članke, — ko hoće da u tom govoru nađe smisao a ne

smicalice — vidi da je mislio na radne seljake, na one koje eksploatišu pojedini špekulanti«.

Slično kao u pismima CK SKP(b) postupa se s govorima naših rukovodilaca i u Rezoluciji Informbiroa. Tamo se, na primjer, kaže:

»... I ne samo to. Rukovodioci KPJ u poslednje vreme s velikim samopouzdanjem najavljuju politiku likvidacije kapitalističkih elemenata u Jugoslaviji. U pismu Centralnom komitetu SKP(b) od 13 aprila ove godine, Tito i Kardelj pišu da je »Plenum CK odobrio mere koje je predložio Politbiro CK, a koje idu za likvidacijom kapitalističkih ostataka u zemlji.«

»U saglasnosti s ovom koncepcijom, Kardelj je, u svom govoru u Narodnoj skupštini FNRJ od 25 aprila, izjavio: »U našoj su zemlji izbrojani dani svim ostacima izrabljivanja čoveka čovekom.«

»Takva orijentacija rukovodilaca KPJ na likvidaciju kapitalističkih elemenata u današnjim uslovima Jugoslavije, a prema tome i na likvidaciju kulaka kao klase, ne može se kvalifikovati drukčije nego kao avanturistička, nemarksistička.«

U tom istom govoru drug Kardelj je rekao:

»... Pre svega, mnogi naši drugovi ne shvataju da zemljoradničke zadruge čisto kupoprodajnog tipa same po sebi kao takve još nisu sposobne da unesu kvalitativne promene u našu poljoprivredu... Njihova naročita važnost je u tome — pored njihove uloge u razvitku socijalističke trgovine — da one mogu da posluže kao organizaciona osnova za dalji razvitak zemljoradničkog zadrugarstva. Međutim, bitan faktor za dalji razvitak zemljoradničkog zadrugarstva i za njegovu unutarnju kvalitativnu izmenu jeste, da se zadruge što je brže moguće opreme sredstvima poljoprivredne proizvodnje, tehnikom, kadrovima itd. a to znači mašinama, energetskim izvorima, raznim poljoprivrednim postrojenjima, stočarskim farmama, priplodnom stokom, radionicama za svakodnevno opravljanje alata, semenskim stanicama, poljoprivrednim laboratorijama, stručnim kadrovima itd. Još više, može se reći da je svaki elemenat zadružne svojine potstrek razvitka našeg zadrugarstva u socijalističkom pravcu. Svako od nas zna šta će takve zadruge pretstavljati za razvitak naše poljoprivrede, za planiranje u poljoprivredi, za plansko socijalističko rukovođenje u oblasti poljoprivrede, za stručno, političko i kulturno podizanje našeg radnog seljaštva, za podizanje poljoprivredne produkcije. **To, naravno, ne znači, da mi to možemo stvoriti odmah, niti to da sve to država treba prosto da daruje našim zadrugama. To je duži proces, ali proces koji treba već sada pravilno upravljati i kojim treba rukovoditi, imajući pred očima jasnu perspektivu toga, šta hoćemo da postignemo.** Što će se brže naše zadruge razvijati u tom pravcu, toliko će više moći da utiču na razvitak poljoprivrede. Zato je goli prakticizam ovde možda štetniji nego u bilo kojoj drugoj grani naše delatnosti.«

Kardelj govori o tome da je to **duži proces,** a njemu podmeću sasvim drugo, uzimaju kao liniju i stav naše Partije jednu njegovu opšteagitacionu parolu, samu po sebi pravilnu, koju su upotrebljavali svi marksisti-revolucionari od Marksa naovamo čak i prije zauzimanja vlasti od strane radničke klase.

Evo i drugih citata iz druga Kardelja, iz njegove brošure »Zemljoradničko zadrugarstvo u planskoj privredi« štampane u junu 1947 godine; dakle mnogo prije pisama CK SKP(b).

»... To samo znači da se u uslovima spontanog razvitka iz sitnoseljačke produkcije — iako ona sama po sebi nije kapitalistička — neizbežno rađaju kapitalističke tendencije i hrani se kapitalizam ili njegovi ostaci, a da pod uslovima izgradnje socijalizma i sa svesnim naporom narodne vlasti, sitna seljačka proizvodnja može i neophodno mora da se razvija u pravcu socijalizma. Prema tome taj se razvitak neće vršiti automatski, spontano, sam od sebe, nego planskim rukovodstvom i odgovarajućim organizacionim merama, koje će omogućiti da se naše seljačke mase na sopstvenim iskustvima uvere o pravilnosti baš takvog puta.«

»Takođe treba imati u vidu da su ostaci kapitalizma baš u selu najjači i da će biti neprijateljski elementi baš tu najaktivniji, kako bi obmanuli radnog seljaka i pokolebali ga u njegovom odnosu prema narodnoj vlasti. Oni već danas šapću na uho seljaku kako će mu komunisti silom ili obmanom oduzeti zemlju, kako će mu uzeti dom i zatvoriti ga u kasarne, kako će mu razbiti porodicu i oterati ga sa njegove rođene grude itd. Zato nikada nije dovoljno naglašeno da razvitak zadrugarstva mora biti stvar samog seljaštva, njegove volje, njegove rastuće svesti, jer samo onda neće ga moći niko pokolebati, samo onda će biti u punoj meri uveren u lažljivost i podlost kleveta o kojima smo malo pre govorili. Samo će se na taj način on na svome sopstvenom iskustvu do kraja uveriti da mu narodna vlast ne samo ne otima — ni silom ni prevarom — zemlju i ne ruši dom, nego da mu baš stvara uslove, kako bi on konačno postao slobodan čovek na svojoj zemlji i doživeo bolje dane nego što su mu bili prošli.

U zadrugarstvu su, dakle, potrebni takvi usmeravajući i organizacioni napori koji će, s jedne strane, **biti u skladu s objektivnim zakonima našeg ekonomskog razvitka, a, s druge strane, omogućiti da naše seljaštvo stekne takva iskustva koja će mu osvetliti put u napred, podići njegovu svest i dati mu potstreka da sve jače razvija zadružne forme saradnje u poljoprivrednoj produkciji«.**

Svemu ovome nijesu potrebni nikakvi naročiti komentari.

Naročito je surovo i proizvoljno postupljeno s citatom iz Titovog govora na Drugom zasjedanju Narodnog fronta, da bi se dokazalo da rukovodstvo KPJ utapa partiju u Narodni front.

U pismu CK SKP(b) od 27 marta 1948 godine kaže se:

»... Po teoriji marksizma-lenjinizma partija se smatra osnovnom rukovodećom snagom u zemlji, koja ima svoj poseban program i ne rasplinjuje se u vanpartijskoj masi. U Jugoslaviji, naprotiv, **kao osnovna rukovodeća snaga smatra se Narodni front,** dok se nastoji da se partija rastvori u Narodnom frontu. U svom govoru na Drugom kongresu Narodnog fronta Jugoslavije drug Tito je rekao: »Ima li Komunistička partija u Jugoslaviji neki drugi program, različit od programa Narodnog fronta? Ne. Komunistička partija nema drugog programa, program Narodnog fronta — to je njen program.«

U govoru druga Tita na Drugom kongresu Narodnog fronta, iz kojeg je i uzet gornji citat, kaže se:

»... Prema tome, Narodni front u Jugoslaviji pretstavljao je objedinjenje svih progresivnih ljudi, svih antifašista, svih onih koji su bili spremni da brane, **pod rukovodstvom Komunističke partije,** nezavisnost zemlje, koji su bili spremni da se bore protiv okupatora i njegovih domaćih pomagača. Zbog toga se Narodni front u Jugoslaviji i razlikovao od narodnih frontova u drugim zemljama. On je pretstavljao jedno snažno, monolitno objedinjenje baš zbog toga što u njemu nije bilo kolebljivih ili reakcionarnih rukovodstava. U njemu su bile napredne mase iz raznih partija **pod rukovodstvom Komunističke partije.«**

I dalje:

»**Komunistička partija Jugoslavija bila** je inicijator i organizator **Narodnog fronta Jugoslavije** još prije rata. Ona je u nj donijela sve svoje veliko iskustvo organizatora i rukovodioca u borbi. Ona je Frontu dala svoje prekaljene u borbi kadrove, koji su služili, i danas služe, kao primjer, svojim prednjačenjem u borbi u vrijeme Oslobodilačkog rata, svojim prednjačenjem u izgradnji zemlje. **Prema tome, Komunistička partija i danas ima, baš po tim svojim osobinama, rukovodeću ulogu u Narodnom frontu.** Njoj su i dalje tu ulogu povjerile široke narodne mase.

Kao avangarda radničke klase Komunistička partija Jugoslavije dobila je ulogu predvodnika svih naprednih demokratskih snaga — kako u vrijeme Oslobodilačkog rata, tako i sada u mirnoj izgradnji zemlje...

Do stvaranja nove države, pod napred navedenim uslovima, Kompartija je ne samo avangarda radničke klase nego i predvodnik svih naprednih snaga koje su se zajednički borile za jedan određeni cilj, tj. za istjerivanje okupatora, za uništenje domaćih izdajnika i za stvaranje nove državne zgrade — Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Poslije stvaranja nove države Kompartija postaje predvodnik u cjelokupnom društvenom razvitku: u izgradnji narodne vlasti, tj. organizaciji države, u izgradnji zemlje, u ekonomskom i kulturnom životu itd. Tu ulogu ona vrši kao sastavni dio Narodnog fronta, jer je ona njegov predvodnički dio.«

Mislimo da ni ovome nijesu potrebni naročiti komentari.

U svojoj kritici rukovodstva KPJ, u pismima CK SKP(b) uzima se kao tačno samo ono što kažu pretstavnici SSSR-a.

1944 godine, poslije oslobođenja Beograda, Politbiro CK KPJ je pozvao na sastanak šefa sovjetske vojne misije generala Kornjejeva da mu skrene pažnju na nedostojne ispade nekih sovjetskih vojnika i oficira, koji su rušili ugled Crvene armije. Sastanku su prisustvovali i naši generali Peko Dapčević i Koča Popović. Napomene su učinjene u prijateljskoj i drugarskoj formi. Drug Đilas je tom prilikom rekao da su ti ispadi utoliko nezgodniji što ih reakcija iskorišćava protiv nas i Crvene armije i govori kako su engleski oficiri (njih je tada bilo u vojnoj misiji pri Vrhovnom štabu naše vojske) učtiviji od sovjetskih. Iz toga je izišlo — da je drug Đilas rekao da su sovjetski oficiri nižeg morala od engleskih! Sovjetski rukovodioci povjerovali su generalu Kornjejevu i ne pitajući članove CK i naše generale šta i kako je bilo! Kada su kasnije Tito i Đilas bili u Moskvi, a s njima su bili i Nikola Petrović i Bane Andrejev nije bilo, obzirom na gornje činjenice, teško uvjeriti druga Staljina šta je tačno, a šta nije. On sam je tada taj spor likvidirao izjavivši da tu nema nikakve greške i da je trebalo da mu se detaljnije piše o svemu.

Gagarinov je u Tirani rekao našem pretstavniku da će piti u zdravlje Titovo pod uslovom ako je Tito za jedinstvo demokratskog bloka. Vjeruje se Gagarinovu, koji je to porekao, iako je, — kako se danas vidi iz pisanja sovjetske štampe, koja tvrdi da je Tito napustio demokratski blok — očevidno da je Gagarinov rekao samo ono što je kasnije došlo. Sličan slučaj je i s razgovorom između Crnobrnje i Krutikova, koji je rekao da ne može da se sklapa protokol o isporukama robe za 1948-1949 g. tada (tj. u martu), pošto SSSR nema robe za Jugoslaviju, nego tek krajem 1948 godine za 1949 godinu. U pismima CK SKP(b) se to odriče. Pa ipak, ni do danas nije jugoslovenska trgovinska delegacija pozvana u Moskvu.

U pismu CK SKP(b) se potpuno izokreće smisao iz pisma CK KPJ u kome se zamjera Lavrentjevu što se miješa u naše partijske stvari. U pismu CK KPJ kaže se:

»... Na osnovu čega se tvrdi u pismu da u našoj Partiji nema demokratije. Možda na osnovu informacija Lavrentjeva? Odakle njemu takve informacije? Mi smatramo da on kao ambasador nema pravo da ma od koga traži izvještaje o radu naše Partije, — to nije njegov posao. Takve informacije može dobiti CK SKP(b) od CK KPJ.«

Šta je, dakle ovdje sporno? Nijesu sporni razgovori Lavrentijeva s komunistima, nego **skupljanje podataka** i to nezavisno i mimo CK KPJ (naime, CK KPJ ne osporava CK SKP(b) da podatke dobija od CK KPJ, nego Lavrentjevu što to ovaj čini **iza leđa** CK KPJ). Tačnije rečeno, CK KPJ nema ništa protiv toga da sovjetski pretstavnici redovnim putem dobiju za CK SKP(b) podatke o radu naše Partije, nego što to uzimaju **od nekog drugog**, iza leđa CK KPJ, stvarajući na taj način obavještajnu mrežu koja bi neizbježno vodila razaranju Partije, stvaranju frakcija u Partiji, izbijanju na površinu — pod maskom prijatelja SSSR-a i SKP(b) — najnegativnijih, najnemoralnijih elemenata, koji mrze svoju zemlju i svoju Partiju. Nije slučajno zašto se u pismima CK SKP(b) i rezoluciji Informbiroa brane izdajnici, saboteri i frakcionaši Hebrang i Žujović.

Pisma CK SKP(b) veliku pažnju posvećuju slučaju Velebita i »špijuna« u Ministarstvu spoljnih poslova Jugoslavije.

Istini za volju, treba reći sljedeće.

1946 godine, početkom ljeta, u vrijeme Pariske konferencije ministara spoljnih poslova četiri velike sile po pitanju ugovora o miru s Italijom i drugim saveznicima Njemačke, Kardelj i Đilas su se sastali s Molotovom i rekli mu o Velebitu ono što se pominje u pismu CK KPJ. Pri tom su mu rekli i o Hebrangu sljedeće: da je Hebrang odstranjen iz Politbiroa CK KPJ i s rukovodstva Planskom komisijom zbog toga što je počeo da frakcionaši, što slabo radi i što ima podataka o njegovom slabom držanju u ustaškoj policiji i vezama s ustašama.

Čitave dvije godine niko od sovjetskih pretstavnika nikada nije našim rukovodiocima skrenuo pažnju ni na Velebita ni na Hebranga. Nikada nam nije ukazano da smo, recimo, nebudni što držimo Velebita na odgovornom, a Hebranga na još odgovornijem mjestu. O tome se ćutalo. Dvije godine iza pomenutog razgovora — taj razgovor o Velebitu postaje argumenat za dokaz da je jugoslovenska vlada napravila most za Zapad i da pristaje da njen rad »preko špijuna« kontrolišu imperijalističke države, a Hebrang, s kojim su stvari **više nego jasne**, — uzima se u zaštitu kao žrtva »turskog režima u KPJ« i kao jedan od najdosljednijih lenjinista.

Pa gdje je tu principijelnost, gdje je dosljednost?

U pismima CK SKP(b) suviše se olako i nekontrolisano iznose pojedine tvrdnje. Uzećemo samo neke kao najkarakterističnije. Oni u svojem pismu od 4 maja 1948 godine. da bi dokazali kako sovjetski oficiri u Jugoslaviji nijesu bili nekoliko puta bolje plaćeni od jugoslovenskih navode da »jugoslovenski generali, osim dinara, dobijaju u naturi još i razne druge prinadležnosti: stan, snabdijevanje i tome slično«. Ovo je, razumije se, potpuno netačno — svi jugoslovenski oficiri, pa i generali, dobijaju **samo platu u dinarima**, nekoliko puta manju od one koja je davana sovjetskim oficirima. To zna svaki naš građanin. U istom pismu se kaže da se prijatelji i rođaci Nedića »lako i udobno smještaju u državnom i partijskom aparatu Jugoslavije«. Niko u Jugoslaviji dosada nije mogao pronaći te Nedićeve prijatelje i rođake u partijskom i državnom aparatu, niti pismo CK SKP(b) navodi — a ne može se to ni navesti — **jedno ime**. Međutim, ova tvrdnja,

— kao i druge njoj slične — naročito kada iza nje stoji potpis CK SKP(b) može i mora da odigra određenu ulogu u drugim partijama u smislu ocrnjivanja pred njima vođstva KPJ kao saradnika fašista, ili bar kao pomirljivog prema fašistima!

U pismima CK SKP(b) se dalje tvrdi:

»... Da bi se otkrile pogreške Politbiroa CK KPJ nije uopšte potrebno posezati za informacijama pojedinih drugova, kao na primer drugova Žujovića i Hebranga. Za to je više nego dovoljno da se čovek upozna s oficijelnim izjavama rukovodilaca KPJ, recimo drugova Tita, Đilasa, Kardelja i drugih, objavljenih u štampi... Mi izjavljujemo da razgovor druga Žujovića sa sovjetskim ambasadorom u Jugoslaviji drugom Lavrentjevima nije dao ni deseti deo onoga što se sadrži u pogrešnim i antisovjetskim govorima jugoslovenskih rukovodilaca«. Pri tom se, kao dokaz, ne navode ni govori ni citati tih rukovodilaca. Gola tvrdnja i — ništa drugo!

Isto tako, u pismu od 22 maja 1948 godine kaže se:

»... Drugovi Tito i Kardelj mnogo puta su već davali obećanja CK SKP(b), koja nisu ispunjavali. Iz njihovih pisama i, napose, iz poslednjeg pisma mi se još više uveravamo u to. Politbiro CK KPJ, a naročito drug Tito, treba da zna da su oni svojom antisovjetskom i antiruskom politikom, koja se u poslednje vreme provodi u svakodnevnoj praksi, učinili sve što je potrebno da bi potkopali poverenje prema sebi od strane kompartije i Vlade SSSR-a.«

Gdje i kad su Tito i Kardelj davali obećanja koja nijesu ispunili? Nigdje ničim. Čime se dokazuje »svakodnevna« »antisovjetska« i »antiruska« politika, »naročito« druga Tita? Ničim. Gole tvrdnje bez ijedne činjenice, — ukoliko Titov govor u Ljubljani iz 1945 godine ne treba da posluži kao dokaz današnje svakodnevne »antisovjetske« i »antiruske« politike, ukoliko razgovor Kardelja sa Sadčikovim, koji se pominje u pismu od 4 maja ne treba da se shvati kao neispunjeno obećanje!

Kad je već riječ o tom razgovoru treba reći slijedeće: citat o navedenoj izjavi druga Kardelja potpuno je samovoljno i tendenciozno tumačenje jednog usmenog razgovora druga Kardelja sa sovjetskim ambasadorom. U tom razgovoru drug Kardelj je pokušavao da ubedi sovjetskog ambasadora u to da je sovjetsko tumačenje govora druga Tita nepravilno, a da se ono oslanja verovatno na nekoliko rečenica koje nisu sasvim jasno formulisane, a što je rezultat uslova u kojima je radila naša Partija neposredno poslije oslobođenja. Po zadatku CK KPJ drug Kardelj je u tom razgovoru išao za tim, da se nesporazum što brže prijateljski reši kako ne bi bilo povoda pogoršavanju odnosa između Sovjetskog Saveza i Jugoslavije. Politbiro CK KPJ je odobrio taj razgovor. Međutim, sada je u pismu CK SKP(b) taj razgovor — tendenciozno prikazan i protumačen — iskorišćen kao sredstvo da se prikaže, kako u Politbirou CK KPJ nije postojalo jedinstvo. Sasvim je jasno, da su — kako tendenciozno i potpuno pogrešno tumačenje govora druga Tita u Ljubljani, tako i iznošenje jednostranog tumačenja izjave druga Kardelja u usmenom razgovoru sa sovjetskim ambasadorom, — samo sredstvo za diskreditovanje Politbiroa CK KPJ.

To su, uglavnom, napomene koje treba da prikažu metod kritike primijenjen od strane CK SKP(b) i Informbiroa prema CK-u KPJ. Taj metod je doveo do toga da se još u martu 1948 KPJ uzimala u organu Informbiroa, a donekle i u sovjetskoj štampi, kao primjer pravilnog rada i internacionalizma, u junu — kao nepravilnog rada i nacionalizma, a u julu se već govori o fašističkim metodama u Jugoslaviji i upoređuju vođe KPJ s Musolinijem i drugim fašistima. Kako se tako brzo mogla promijeniti klasna baza KPJ, kako se tako neprimjetno i bez unutrašnjih potresa dogodila

ta evolucija u Jugoslaviji, kako se vlast u Jugoslaviji tako brzo preobrazila — niko, razumije se, ne pokušava to ni da objasni jer ne može objasniti, jer je nemogućno nešto dokazati, nešto što je sasvim suprotno stvarnosti.

Mi u ovim prethodnim objašnjenjima nijesmo ulazili u politička i teoriska pitanja. Tih pitanja — spornih — i nema u pismima CK SKP(b) i Rezoluciji Informbiroa. Sporna principijelna pitanja nijesu tamo iznošena. Netačne tvrdnje o liniji naše Partije razotkrili su članovi CK KPJ na Petom kongresu i zato se ni toga nijesmo doticali. Ponavljamo da je svrha ovih objašnjenja samo u tome da se pomogne da se pravilno shvate pisma CK SKP(b) i uvidi čitava apsurdnost i neistinitost na kojima se zasnivaju i ona i Rezolucija Informbiroa, a i kampanja protiv CK KPJ, KPJ i nove Jugoslavije, koja je u drugim zemljama nastala uglavnom poslije Rezolucije Informbiroa.

V. M. MOLOTOVU
MINISTRU VANJSKIH POSLOVA SSSR

18 marta saopštio nam je gen. Barskov da je dobio depešu od maršala Bulganjina, ministra Narodne odbrane SSSR-a, u kojoj nam se saopštava da je vlada SSSR-a riješila odmah povući sve vojne savjetnike i instruktore s motivacijom da su »okruženi nedruželjubljem«, tj. da se ne postupa prijateljski prema njima u Jugoslaviji.

Razumije se, Vlada SSSR-a može kad hoće opozvati svoje vojne stručnjake, ali je na nas poražavajuće djelovala motivacija sa kojom Vlada SSSR-a objašnjava tu svoju odluku. Ispitujući na osnovu te optužbe odnos nižih rukovodećih ljudi naše zemlje prema sovjetskim vojnim savjetnicima i instruktorima, mi smo došli do dubokog uvjerenja da nema mjesta takvoj motivaciji njihovog povlačenja, da je, kroz čitavo vrijeme njihovog boravka u Jugoslaviji, odnos prema njima bio ne samo dobar već upravo bratski i najgostoprimljiviji, kakav je uopšte uobičajen prema sovjetskim ljudima u novoj Jugoslaviji. Prema tome, za nas je to upravo čudnovato, nerazumljivo i duboko nas pogađa, ne znajući pravi uzrok tome rješenju Vlade SSSR-a.

Drugo, 19 marta 1948 godine, posjetio me je otpravnik poslova Armjaninov i saopštio sadržaj depeše u kojoj Vlada SSSR-a naređuje povlačenje i svih civilnih stručnjaka iz Jugoslavije. I motivacija toga rješenja je nama neshvatljiva i začuđujuća. Tačno je da je pomoćnik ministra Kidriča, Srzentić dao izjavu vašem trg. pretstavniku Lebedevu da po rješenju Vlade FNRJ nemaju nikome pravo davati važnije privredne informacije, već da se sovjetski ljudi obrate za takve informacije gore, tj. na CK KPJ i Vladu. Ujedno je Srzentić kazao Lebedevu da se obrati za informacije koje ga interesuju na ministra Kidriča. Već odavno je bilo kazano vašim ljudima da oficijelni pretstavnici Sovjetske vlade mogu dobiti sve važnije potrebne informacije direktno od rukovodstva naše zemlje.

Takvo rješenje donijeto je sa naše strane na osnovu toga što je svaki činovnik u našim ministarstvima davao kome bilo potrebne i nepotrebne informacije. Znači, davali su razni ljudi državne, privredne tajne, koje su mogle, a neke su i dolazile u ruke našim zajedničkim neprijateljima.

Nikakvog specijalnog sporazuma, kako se navodi u depeši, mi nemamo u pogledu toga da naši ljudi imaju prava davati razne informacije privrednog karaktera, bez odobrenja naše Vlade ili CK, sovjetskim rad-

nicima u privredi, razumije se, osim onih informacija koje su njima potrebne pri vršenju njihove dužnosti na kojoj se oni nalaze.

Svaki put, kad je ambasador Vlade SSSR-a drug Lavrentijev tražio lično od mene potrebne informacije, ja sam ih njemu bez rezerve dao, a to su činili i drugi naši odgovorni, rukovodeći ljudi. Nas bi veoma iznenadilo kad Sovjetska vlada ne bi bila saglasna s takvim našim stavom sa državnog gledišta.

U isto vrijeme prisiljeni smo da otklonimo i po ovom slučaju motivaciju o nekakvom »nedruželjublju i nepovjerenju« prema sovjetskim stručnjacima i pretstavnicima u Jugoslaviji. Niko od tih ljudi se do danas nije kod nas žalio na nešto slično, premda je imao svaki mogućnost da to učini lično kod mene, jer ja do danas nisam nikoga od sovjetskih ljudi odbio da primim, a to isto važi za sve naše odgovorne, rukovodeće ljude.

Iz svega toga proizilazi da gornji razlozi nisu uzrok takvim koracima Vlade SSSR-a i naša bi želja bila da nam Vlada SSSR-a otvoreno saopšti u čemu je ovdje stvar, da nam ukaže na sve što ona misli da nije u skladu s dobrim odnosima između naših dviju zemalja. Mi smatramo da je ovakav tok stvari štetan za obje zemlje i da će se prije ili kasnije morati ukloniti sve ono što smeta prijateljskim odnosima između naših zemalja.

Ukoliko Vlada SSSR-a crpi svoje informacije od raznih drugih ljudi, to mi mislimo da prema takvim informacijama treba biti oprezan, jer one nisu uvijek ni objektivne, tačne ni dobronamjerne.

Primite i ovaj put izraz moga poštovanja.

20-III-1948.

Pretsjednik Ministarskog savjeta
J. B. TITO

DRUGOVIMA
J. V. STALJINU
V. M. MOLOTOVU

Odgovarajući na Vaše pismo od 27 marta 1948 godine, moramo najprije naglasiti da nas je strahovito iznenadio ton i sadržina pisma. Mi smatramo da je uzrok za takvu sadržinu pisma, odnosno optužbe i stavove po pojedinim pitanjima, nedovoljno poznavanje stanja kod nas. Nama je nemoguće objasniti Vaše zaključke ičim drugim, nego time da Vlada SSSR-a dobija netačne i tendenciozne informacije od svojih organa koji, zbog neobaveštenosti, mogu crpsti takve informacije od raznih ljudi, bilo od poznatih antipartijskih elemenata, bilo od raznih nezadovoljnika. Na Plenumu CK KPJ došlo je jasno do izražaja i utvrdilo se, da su članovi CK KPJ S. Žujović i A. Hebrang glavni krivci u pogledu davanja netačnih i klevetničkih informacija sovjetskim pretstavnicima u Jugoslaviji, kako o navodnim izjavama nekih rukovodećih ljudi, tako i o našoj partiji uopšte. Oni su takvim netačnim klevetničkim informacijama htjeli prikriti svoj antipartijski rad i već mnogo ranije ispoljene tendencije i pokušaje razbijanja jedinstva rukovodstva i partije uopšte. Osim toga, informacije od takvih ljudi ne mogu biti ni objektivne, ni dobronamjerne, ni tačne, a obično imaju određeni cilj. U konkretnom slučaju, te informacije imaju za cilj, da napakoste rukovodstvu naše partije, tj. novoj Jugoslaviji, da otežaju i onako težak rad na izgradnji zemlje, onemoguće petogodišnji plan, a samim tim i ostvarenje socijalizma u našoj zemlji. Nama je nerazumljivo zašto pretstavništvo SSSR-a još do danas nije nastojalo da takve informacije najprije provjeri kod odgovornih ljudi u našoj zemlji, odnosno da traži obavještenje po takvim informacijama bilo

od CK KPJ, bilo od Vlade. Davanje takvih informacija mi smatramo, kao antipartijski rad, a i antidržavni, jer to kvari odnose između naših dviju zemalja.

Ma kako neko od nas volio zemlju socijalizma SSSR, on ne smije ni u kom slučaju manje voljeti svoju zemlju, koja takođe izgrađuje socijalizam, u konkretnom slučaju Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju, za koju je palo stotine hiljada njenih najnaprednijih ljudi. Mi vrlo dobro znamo da se to tako shvata i u Sovjetskom Savezu.

Nas naročito čudi što sve to nije bilo pokrenuto kad su bili u Moskvi Kardelj, Đilas, Bakarić, kao delegati naše partije i vlade. Kao što se iz vašeg pisma vidi, pomenute i slične informacije Vaša vlada imala je do dolaska naše delegacije u Moskvu. Nama izgleda da se onda moglo postaviti pred našu delegaciju kako pitanje postupka prema vojnim i civilnim stručnjacima, tako i ostala pitanja.

Držimo da je trebalo obavijestiti našu vladu preko ove delegacije, a i prije toga, na bilo koji način, da Sovjetska vlada nije zadovoljna držanjem naših ljudi prema sovjetskim stručnjacima i da to ovako ili onako, treba raščistiti. Ovako je došlo do toga da nas Vlada SSSR-a, svojim rješenjem o povlačenju vojnih i civilnih stručnjaka, bez oficijelnog obavještavanja, stavlja pred gotov čin, i na taj način nam se zadaju suvišne teškoće.

Kad je riječ o povlačenju sovjetskih vojnih stručnjaka, mi kao razlog za Vladu SSSR-a da povuče svoje stručnjake iz Jugoslavije ne vidimo ništa drugo osim što smo riješili da reduciramo broj istih na najnužniju mjeru, zbog finansijskih teškoća. Još 1946 godine pretsjednik Savezne vlade Tito, službeno je saopštio ambasadoru Sovjetske vlade Lavrentijevu da je za nas, iz više razloga, skoro nemoguće plaćati tako visoke plate sovjetskim vojnim stručnjacima i zamolio ga je da to javi Vladi SSSR-a, s našom željom da ona ublaži uslove o platama stručnjaka. Ambasador Lavrentijev donio je odgovor Sovjetske vlade da se plate ne mogu sniziti i da mi postupimo kako znamo. Tito je odmah kazao Lavrentijevu da ćemo, zbog toga, morati reducirati broj navedenih stručnjaka čim to bude moguće učiniti bez velike štete za osposobljavanje naše Armije. Plate sovjetskih stručnjaka bile su četiri puta više od plata naših komandanata armije i tri puta više od plata naših saveznih ministara. Komandant jedne naše armije, u činu general-lajtnanta ili general-pukovnika, imao je tada od 9—11.000 dinara mjesečno, a sovjetski vojni stručnjak, u činu potpukovnika, pukovnika i generala, imao je od 30—40 hiljada dinara. U isto vrijeme naš savezni ministar imao je 12 hiljada dinara mjesečne plate. Razumije se, mi smo to osjećali ne samo kao finansijski teret, već i kao političku nepravilnost, jer je to dovodilo do nerazumijevanja kod naših ljudi. Prema tome, naše rješenje da se smanji broj sovjetskih vojnih stručnjaka rezultira samo iz razloga koji smo naveli, a ne iz bilo kojih drugih. S druge strane, mi ne isključujemo mogućnost, da je neko od naših ljudi pravio neke neumjesne primjedbe. U takvim slučajevima nama je potrebno dostaviti provjeren materijal o tome i mi bismo bez sumnje preduzeli mjere da se to više ne događa. Treba ovdje spomenuti i to, da se i neki sovjetski stručnjaci nisu ponašali uvijek kako bi trebalo, i da je to kod naših ljudi stvaralo neraspoloženje, uslijed čega je, i protiv naše volje, moglo doći do kojekakvih primjedaba, koje su se kasnije iskrivljavale i u tako iskrivljenom vidu saopštavale komandi Sovjetske armije. No mi smatramo da su to tako beznačajne stvari, da ne bi smjele igrati neku ulogu u pogoršavanju naših državnih odnosa.

Nas je naročito iznenadilo ono mjesto u pismu gdje se pojavljuju stare stvari s Đilasom. Tamo se kaže: »U svetlosti tih činjenica postaje potpuno shvatljiva poznata, za Sovjetsku armiju uvredljiva izjava Đilasa na jednoj sjednici CK KPJ da sovjetski oficiri stoje u moralnom pogledu niže od engleskih oficira«. Đilas nije nikad dao takvu izjavu u takvom vidu. Tito je to objasnio pismenim i usmenim putem još 1945 godine. S tim objašnjenjem su se tada složili kako drug Staljin, tako i ostali članovi Politbiroa CK SKP(b). Nama je nemoguće shvatiti zašto ponovo, kao argumenat, spominjete stvar koja je dokazana kao iskrivljena i netačna. Podvlačimo još jedanput da takvo gledište o sovjetskim oficirima nema ni Đilas, ni bilo ko od naših rukovodećih ljudi. Takvo mišljenje može imati samo čovjek koji je ne samo neprijatelj SSSR-a, već i neprijatelj Jugoslavije.

U našim trgovačkim odnosima ima stvari koje bi trebalo otkloniti, da bi se oni mogli pravilno razvijati. Mi ne poričemo, u vezi s tim, da je s naše strane bilo propusta u trgovinskom poslovanju, ali ne možemo vjerovati da bi to moglo biti dovoljan razlog za nekakvo slabljenje naše trgovinske saradnje. Mi ne možemo vjerovati da je slučaj s Krutikovim i pretstavnicima naše spoljne trgovine samo jedan puki nesporazum. Krutikov je jasno kazao našim pretstavnicima da naša trgovinska delegacija, koja je već čekala u Beogradu na odlazak u Moskvu, ne mora dolaziti, jer Vlada SSSR-a neće moći potpisati protokol o daljnjoj razmjeni robe za 1948 godinu, i da će se tek pod konac 1948 godine moći ponovo razgovarati o tome pitanju. To je Krutikov kazao našem pomoćniku ministra vanjske trgovine, drugu Crnobrnji, i našem trgovinskom atašeu u Moskvi. Na pitanje naših trgovinskih pretstavnika da li je to stav Sovjetske vlade, Krutikov je odgovorio da jeste. √

Mi mislimo, ako je bilo nekih nepravilnosti od strane naših trgovinskih organa, — a mi vjerujemo da je takvih slučajeva moglo biti u pogledu isporuke robe i trgovinskih odnosa uopšte, — onda se mogao naći način, tj. sporazumjeti se i ukloniti sve ono što smeta pravilnom razvitku trgovinskih odnosa između naše dvije zemlje.

Mi smatramo da bi sve ono što smeta pravilnom funkcionisanju privredne saradnje između dvije zemlje trebalo zajednički ispitati i ukloniti.

Navodi u Vašem pismu da naši organi državne bezbjednosti prate sovjetske specijaliste i druge sovjetske ljude, ne odgovaraju stvarnosti. Niko nikada nije donio nikakve odluke te vrste niti je istina da se sovjetski ljudi prate. To je nečija proizvoljna informacija. Još je manje tačno da su takvoj pratnji podvrgnuti i organi Sovjetske vlade i drug Judin iz Kominformbiroa.

Nerazumljivo nam je kome je bila potrebna takva kleveta kojom se stavlja u zabludu Vlada SSSR-a. I po ovom slučaju mi bismo željeli da nam se dadu konkretne činjenice.

U Vašem pismu od 27 marta proizilazi da se kod nas vodi antisovjetska kritika, odnosno kritika SKP(b). Navodi se da se ta kritika vrši među rukovodećim ljudima KPJ. Dalje, da se ta kritika vodi iza leđa masa, članova partije, da je ta kritika nepoštena, zakulisna, licemjerna, itd. Pri tome su navedena i imena: Đilasa, Vukmanovića, Kidriča, Rankovića, pa se kaže: i drugih. Dakle, navedena su imena nekolicine najpoznatijih i najpopularnijih rukovodilaca nove Jugoslavije, provjerenih u mnogim teškim situacijama za našu partiju.

Nama je vrlo teško shvatiti kako se mogu upotrebiti tako teške optužbe, a da se ne navedu izvori tih optužbi. Dalje, još je čudnovatije upo-

rređivanje navedenih izjava naših rukovodećih ljudi s nekadašnjim izjavama Trockoga. U pismu se citiraju neke navodne izjave, kao na primjer: »SKP(b) se izrođava«, »SSSR teži da ekonomski osvoji Jugoslaviju«, »u SSSR-u vlada velikodržavni šovinizam«, »Kominformbiro je sredstvo za osvajanje drugih partija od strane SKP(b).« Dalje: »Ove antisovjetske izjave obično se prikrivaju lijevim frazama o tome da je »socijalizam u SSSR-u prestao biti revolucionaran«, da je samo Jugoslavija pravi nosilac »revolucionarnog socijalizma.«

Na osnovu takvih i sličnih informacija, pokupljenih kroz dug period iz raznih sumnjivih izvora, koje su s tendencijom pripisane rukovodećim ljudima nove Jugoslavije kao njihove i tako servirane rukovodstvu SSSR-a, — bez sumnje je moguće stvoriti krive zaključke i okarakterisati to kao antisovjetske izjave. Ali mi smatramo da je na osnovu neprovjerenih ljudi i sumnjivih informacija nepravilno stvarati zaključke i optužbe kakve su navedene u pismu, prema ljudima koji imaju vrlo velike zasluge za popularizaciju SSSR-a u Jugoslaviji i koji imaju neocjenjive zasluge u Oslobodilačkom ratu. Može li se vjerovati da ljudi koji su sjedeli po 6, 8, 10 i više godina na robijama — sem ostalog i zbog svog rada na popularizaciji SSSR-a — mogu biti takvi kakvi su prikazani u pismu od 27 marta? Ne može. A to je većina današnjih viših rukovodilaca nove Jugoslavije, koji su 27 marta 1941 godine poveli mase na ulicu protiv protivnarodnog režima Cvetković—Maček, koji je potpisao antikominternski pakt i htio upregnuti Jugoslaviju u fašistička osovinska kola. To su oni isti ljudi koji su 1941 godine organizovali ustanak protiv fašističkih osvajača, duboko vjerujući u Sovjetski Savez. To su oni isti ljudi koji su se na čelu pobunjenih naroda Jugoslavije, s puškom u ruci, borili pod najtežim uslovima na strani Sovjetskog Saveza, kao jedini iskreni saveznici, vjerujući u pobjedu SSSR-a u najcrnjim danima, baš zato što su vjerovali i danas vjeruju u sovjetski sistem, u socijalizam.

Takvi ljudi ne mogu raditi na tome da »detroniziraju sovjetski sistem«, jer bi to značilo izdati svoje uvjerenje, svoju prošlost. Mi smatramo da te ljude ne bi trebalo procjenjivati na osnovu kojekakvih informacija, nego na osnovu njihove dugogodišnje revolucionarne djelatnosti.

Nazivati takve ljude dvoličnjacima zbog toga što pred masama uzdižu SKP(b) »do nebesa«, — kako se to kaže u pismu, — zaista je strašno i uvredljivo. U pismu se dalje kaže: »Mi ne sumnjamo da bi jugoslovenske partijske mase s negodovanjem odbacile ovu antisovjetsku kritiku, kao njima tuđu i neprijateljsku kad bi znale za njeno postojanje.« Da, i mi u to vjerujemo, kad bi to bilo tako kako je prikazano u pismu. »Mi mislimo da se pomenuti jugoslovenski rukovodioci baš zbog toga staraju da tu kritiku vode tajno, iza kulisa, za leđima masa.« Međutim, nikakvog skrivanja od masa nije moglo biti iz prostog razloga, što nije bilo niti moglo da bude takve ili nekakve slične kritike Sovjetskog Saveza ili SKP(b).

Suprotstaviti ovdje rukovodstvo masama nepravilno je, nepravilno zbog toga što su današnji rukovodioci Jugoslavije i mase — jedno, što su nerazdvojno povezani borbom protiv protivnarodnih režima prije rata, borbom za vrijeme velikog Oslobodilačkog rata i, danas, ogromnim radnim naporima za izgradnju zemlje i ostvarenje socijalizma.

Kod mnogih sovjetskih ljudi postoji jedno pogrešno shvatanje da je do simpatija širokih narodnih masa u Jugoslaviji prema SSSR-u došlo samo od sebe, na osnovu nekih tradicija koje vode svoj trag još iz vremena carske Rusije. To nije tako. Ljubav prema SSSR-u nije došla

sama od sebe, nju su uporno prenosili u mase partije i naroda uopšte današnji rukovodioci nove Jugoslavije, uključivši u prvom redu i ove koji se u pismu tako teško optužuju. Današnji rukovodioci Jugoslavije su oni koji su odavno prije rata, ne štedeći ni truda ni žrtava, uporno otkrivali pred masama istinu o Sovjetskom Savezu, usađujući masama Jugoslavije ljubav prema zemlji socijalizma.

Drug Molotov je, na primjer, rekao kako je Đilas dao direktivu da se u partijskim školama i kursevima ne uči: »Historija SKP(b)«. To je potpuno netačno — takva direktiva niti postoji niti ju je iko dao, već se »Historija SKP(b)« i sada uči u svim našim partijskim školama i na mnogim kursevima. Od svega toga tačno je samo da je Đilas, u više mahova, rekao na partijskim sastancima da se u osnovnim partijskim organizacijama pokazalo da nerazvijeno članstvo pogrešno shvata pojedine probleme iz »Historije SKP(b)« i mehanički ih upoređuje s razvitkom u Jugoslaviji. Na primjer, pitanje dviju etapa revolucije, pitanje ratnog komunizma, pitanje Nepa itd. I da je tom članstvu bolje na početku dati za učenje »Osnove lenjinizma« od Staljina.

Potrebno je, u vezi s tim, istaći da je »Historija SKP(b)« 4 puta izdavana pod nelegalnim uslovima prije i za vrijeme rata, a da je poslije rata na svim nacionalnim jezicima štampana u 250.000 primjeraka. Sličan slučaj je i s drugim Staljinovim i s Lenjinovim djelima, na primjer — »Pitanja lenjinizma« izdata su u 125.000 primjeraka.

Po pitanju unutrašnjeg života KPJ, koje je dodirnuto u Vašem pismu, vidi se da ste dobili potpuno netačne informacije i krivu sliku. Prema tome, mi se s ocjenom naše Partije ne bismo mogli složiti.

U CK KPJ nije većina kooptiranih članova, kao što se tvrdi u pismu, već stvar stoji ovako: Na Petoj partijskoj konferenciji, — koja je održana u decembru 1940 god. u dubokoj ilegalnosti, na kojoj je bilo prisutno 110 delegata iz cijele Jugoslavije i koja je po odluci Kominterne imala sva prava kongresa, — izabran je CK KPJ od 31 člana i 10 kandidata. Od toga broja poginulo je u ratu 10 članova CK i 6 kandidata. Od 7 članova Politbiroa koji je izabran 1940 g. ostalo je živih i radi još i danas 5 članova. Na svoje sjednice Politbiro poziva one članove CK KPJ koji se nalaze u Beogradu. U CK KPJ je kooptirano svega 7 novih članova i to iz kandidata i najboljih rukovodilaca partije. Najzad ,iz CK KPJ su isključena u toku rata dva člana, tako da danas postoji i radi 19 članova CK KPJ biranih na konferenciji, i 7 članova kooptiranih, te se, prema tome CK KPJ sastoji od 26 članova. Tako stoji stvar i nikako drukčije.

Što se tiče primjedbi o neodržavanju partijskog kongresa, potrebno je ovdje spomenuti da Politbiro CK KPJ već godinu dana vrši pripreme za kongres KPJ. Mi smatramo da taj kongres treba pripremiti tako da on ima ne samo manifestacioni karakter ,već da bude kongres na kome će se donijeti statut i program partije, a taj će program u osnovi kasnije primiti i Narodni front na svome kongresu.

Na osnovu čega se tvrdi u pismu da u našoj partiji nema demokratije? Možda na osnovu informacija Lavrentijeva? Odakle njemu takve informacije? Mi smatramo da on kao ambasador nema pravo da ma od koga traži izveštaje o radu naše partije, — to nije njegov posao. Takve informacije — može dobiti CK SKP(b) od CK KPJ.

Činjenica da je organizacioni sekretar KPJ ujedno i ministar državne bezbjednosti ni u kom slučaju ne smeta samoinicijativi partijskih organizacija. Odnosno, partija nije data pod kontrolu organa državne

bezbjednosti, nego se ta kontrola vrši preko CK KPJ, čiji je član i ministar državne bezbjednosti. A sem toga treba dodati da je načelnik uprave za kadrove pri CK KPJ Zeković a ne Ranković.

Nije tačno da kod nas u partiji nema slobode kritike. U našoj partiji postoji sloboda kritike i samokritike, koja se vrši na redovnim partijskim sastancima i konferencijama aktiva. Prema tome, ovu netačnost je neko izmislio i predao je kao informaciju CK SKP(b).

Potpuno je netačna informacija da se u KPJ ne osjeća politika klasne borbe, da na selu i u gradu jačaju kapitalistički elementi, itd. Odakle ovakva konstatacija, kada je cijelom svijetu poznato da nigdje na zemlji, poslije Oktobarske revolucije, nijesu izvršene tako temeljite, dosljedne društvene promjene kao u Jugoslaviji? To je činjenica koju nam ne može niko osporiti. Prema tome, nerazumljivo je kako se, u vezi s našom partijom, može govoriti o Bernštajnu, Folmaru, Buharinu i gnjilom oportunizmu. Mi ne možemo da se ne ogradimo od takvih netačnosti i uvreda za našu partiju.

U pismu se dalje govori o referatu druga Tita na drugom kongresu Narodnog fronta Jugoslavije, vadi se iz toga referata jedan mali citat i pravi upoređenje s pokušajem razvodnjavanja socijaldemokratske partije od menjševika prije 40 godina.

Prvo, — ono je bilo prije 40 godina, pod carizmom, a danas mi u Jugoslaviji imamo vlast u rukama to jest KPJ ima rukovodeću ulogu u vlasti. Posmatrajući društveni razvitak u procesu, neminovno se moraju donekle mijenjati i organizacione forme, mijenjaju se metodi rada i forme rukovođenja masama radi lakšeg postizavanja određenih ciljeva.

Drugo, — Narodni front Jugoslavije, po svom kvalitetu ne samo da je ravan nekim drugim kompartijama, koje primaju u svoje redove svakoga ko hoće, već je i bolji po svojoj organizovanosti i aktivnosti. U Narodni front Jugoslavije ne može svako ući, iako on danas broji oko 7 miliona članova.

Treće, — KPJ ima potpuno osigurano rukovodstvo u Narodnom frontu, jer je KPJ jezgro Narodnog fronta. Prema tome, nema nikakve opasnosti da će se ona u njemu utopiti — kao što se kaže u pismu. Kroz Narodni front KPJ postepeno ostvaruje svoj program, koji Narodni front dobrovoljno prihvata, smatrajući ga ujedno svojim programom. Eto, to je ono na osnovu čega je Tito kazao da KPJ nema drugog programa.

Nama je žao što se ovako piše o nama i mi potsjećamo na činjenice da u nekim zemljama neke kompartije mijenjaju ne samo forme rada, nego i naziv partije, kao što je to slučaj u Bugarskoj, Poljskoj, i to ne bez saglasnosti SKP(b). Svakako je u tim zemljama potrebno da partije idu tim putem, ali kod nas se kombinacija Fronta, na čelu s KPJ, čvrsto iznutra organizovanom, koja oko sebe snažno povezuje milionske mase Narodnog fronta, pokazala kao najpravilnija. A ipak se onim drugim partijama ne prebacuje da će se utopiti u masama, i ako one imaju i forme rada i forme organizacije prilagođene datim, novim uslovima u svojoj zemlji.

Zašto se onda nama osporavaju činjenice koje su nepobitne i već odavno poznate? Mi smo duboko uvjereni da rezultati koje je postigla naša partija u toku rata i poslije rata govore sami za sebe, govore da je KPJ snažna, monolitna, sposobna da vodi zemlju u socijalizam, sposobna da vodi narode Jugoslavije u svakoj situaciji, pa ma kako ona bila teška.

Naša partija nije polulegalna, — kako se to kaže u pismu, — već je potpuno legalna, poznata svakom čovjeku u Jugoslaviji kao rukovodeća sila.

Stvar leži baš u tome što, nažalost, niste upoznati s karakterom Fronta u Jugoslaviji, i kritikujete nas što ne objavljujemo izvještaje o partijskim sastancima i konferencijama. Sve važnije odluke, — od Savezne vlade pa na dolje, po svim pitanjima društvenog i državnog života, — ili su odluke partije, ili donesene na inicijativu partije, i narod ih shvata i prima kao takve. Prema tome, smatramo nepotrebnim naglašavati da je ta i ta odluka donesena na toj i toj partijskoj konferenciji.

Ogroman ugled koji je naša partija, na osnovu izvojevanih rezultata, do danas postigla ne samo u našoj zemlji nego i u svijetu uopšte, govore o tome kakva je naša partija. S druge strane, mi ovdje podvlačimo da je naša partija postigla sve ovo blagodareći tome što se služila naukom Marksa—Engelsa—Lenjina—Staljina, što se služila iskustvom SKP(b), primjenjujući to iskustvo prema datim uslovima. Prema tome, za nas je neshvatljivo Vaše tvrđenje da naši rukovodioci licemjerno, »farisejski hvale i uznose SKP(b) do nebesa«, a u isto vrijeme rade protiv nje, — kako se kaže u pismu.

Mi ne možemo vjerovati u to da bi CK SKP(b) mogao osporiti zasluge i postignute rezultate naše partije do danas, jer se sjećamo da nam je takvo priznanje dato više puta ne samo od mnogih rukovodećih ljudi SSSR-a, nego i od samog druga Staljina. Isto tako mi stojimo na stanovištu da u društvenom preobražaju u Jugoslaviji ima mnogo specifičnih crta, koje se mogu korisno iskoristiti u revolucionarnom razvitku u drugim zemljama, i već se iskorišćavaju. To ne znači da mi time stavljamo u zasjenak ulogu SKP(b), da stavljamo time u zasjenak društveni sistem SSSR-a. Naprotiv, mi učimo i uzimamo kao primjer sovjetski sistem, ali radi se samo o tome da mi izgrađujemo socijalizam u našoj zemlji donekle u drugačijim formama. Mi na datoj etapi, pod specifičnim uslovima koji postoje u našoj zemlji s obzirom na međunarodne prilike koje su stvorene poslije Oslobodilačkog rata, nastojimo da primijenimo najpodesnije forme rada u ostvarenju socijalizma. Mi to ne činimo da bismo dokazali da je naš put bolji od onoga kojim je išao Sovjetski Savez, da izmišljamo nešto novo, već što nam to svakodnevno nameće život.

Što se tiče Velebita, i pitanja zašto se on još i danas nalazi u Ministarstvu vanjskih poslova, — ta stvar stoji ovako: Kardelj i Đilas su jednom prilikom kazali drugu Molotovu da nam kod Velebita nije sve jasno. Nikakvih konkretnih dokaza mi tada još nismo imali, a nemamo ih ni danas, nego je ta stvar još uvijek u provjeravanju, a mi ne bismo željeli da na osnovu sumnje čovjeka uklanjamo i upropastimo.

Šta nam nalaže da kod Velebita ne smijemo prenagliti? Prvo, Velebit je član partije od 1939 godine, a prije toga je činio velike usluge partiji. On je 1940 godine dobio od Tita povjerljivu zadaću da u Zagrebu iznajmi u svoje ime vilu u kojoj je bila smještena radiostanica Kominterne, u kojoj je, osim toga, stanovao Valdes sa svojom ženom kao radisticom. Velebit je, pri tom, vršio i kurirsku službu. Sve je to trajalo neko vrijeme i pod okupacijom, i pretstavljalo je, razumije se, životnu opasnost. 1942 godine Velebit je, po odluci partije, došao u partizane i dobro se držao. Kasnije je dobio zadatak u inostranstvu i dobro ga izvršio. Mi sada provjeravamo čitavu njegovu prošlost. Ako sovjetska Vlada ima o njemu nešto konkretno, onda molimo da nam preda te podatke. No bez obzira na to, mi ćemo ga odmah skinuti s tog mjesta u ministarstvu.

Prema tome, Vaše optužbe u pismu, u vezi s tim, zaista su iznenađujuće i uvredljive kako za CK KPJ, tako i za čitavu Vladu. Vi nas upoređujete s nekim buržoaskim državama koje toleriraju špijune da bi se dodvorile nekim velesilama. Evo šta stoji u pismu i šta mi smatramo

nemogućim kao odnos prema vladi koja je više nego prijateljska i savezničke: »Mogućno je da Jugoslavenska vlada misli da iskoristi Velebita kao engleskog špijuna. Kako je poznato, buržoaske vlade smatraju za potpuno dozvoljeno da u svome sastavu imaju špijune velikih imperijalističkih država, čiju milost žele sebi da obezbijede i saglasne su, na taj način, da se stave pod kontrolu tih država«. Tako je to napisano u pismu. Čovjek to ne može čitati, a da ne bude duboko ogorčen i zaprepašćen zbog takvog načina u pismu jednoj vladi koja pretstavlja šesnaestmilionski narod, koji je u Oslobodilačkom ratu, na strani SSSR-a, najviše žrtvovao, i koji će u buduće, ako to ustreba, biti najvjerniji saveznik u borbi.

Ako bi nas pitali ima li nešto čime mi nismo zadovoljni s Vaše strane, onda moramo otvoreno kazati da ima više razloga zbog kojih smo nezadovoljni. Koji su to razlozi? Sve te razloge je nemoguće navesti u ovom pismu, ali ćemo ih ipak navesti nekoliko. Prvo, smatramo nepravilnim da organi sovjetske obavještajne službe vrbuju kod nas, u zemlji, koja ide u socijalizam, naše građane za svoju obavještajnu službu, što mi ne možemo drukčije shvatiti nego kao stvar uperenu protiv interesa naše zemlje. Ovo se radi uprkos tome što su naši rukovodeći ljudi i organi državne bezbjednosti protestirali protiv toga i stavili do znanja da mi to ne možemo dozvoliti. Vrbuju se naši oficiri, vrbuju se razni rukovodioci, vrbuju se oni koji su neprijateljski raspoloženi prema novoj Jugoslaviji.

Mi imamo dokaza da neki organi sovjetske obavještajne službe, vrbujući naše članove partije, stavljaju u sumnju naše rukovodioce, ruše njihov ugled, prikazuju ih kao nesposobne i sumnjive. Na primjer, pukovnik Stepanov se nije žacao da još 1945 g., vrbujući jednog našeg dobrog druga koji je radio u centralnom odjeljenju za šifrovanje i dešifrovanje u našem aparatu državne bezbjednosti, ocrni i osumnjiči sve naše rukovodeće ljude, — dopustivši »da za sada maršal Tito radi kako treba«. Takvi slučajevi se produžavaju i do današnjeg dana. To ujedno znači da se ovakva vrbovanja ne vrše s ciljem borbe protiv neke kapitalističke zemlje, i mi moramo neizbježno doći do zaključka da to vrbovanje ruši naše unutarnje jedinstvo, ubija povjerenje u rukovodstvo, demoriše ljude, vodi kompromitiranju rukovodećih ljudi i postaje izvor sabiranja svakodnevnih lažnih informacija. Takav rad organa sovjetske obavještajne službe ne može se nazivati lojalnim i prijateljskim prema našoj zemlji, koja ide u socijalizam i najvjernija je saveznica SSSR-a.

Nama je nemoguće da se složimo s tim da sovjetska obavještajna služba stvara svoju mrežu u Jugoslaviji. Mi imamo državnu bezbjednost i svoju obavještajnu službu za borbu protiv raznih inostranih kapitalističkih elemenata i klasnog neprijatelja unutar zemlje, i ako sovjetski obavještajni organi trebaju neke informacije ili pomoć u tom pravcu, onda je mogu dobiti kad god treba, što je s naše strane i do sada činjeno.

Takvih i sličnih stvari, s kojima mi nismo zadovoljni, ima još, no da li to može biti razlog da se zbog toga pogoršavaju naši međusobni odnosi? Ne može. To su pitanja koja se mogu ukloniti i objasniti.

Očigledno je da su SSSR i Jugoslavija životno zainteresovani da se što tješnje povežu. Ali za to je potrebno apsolutno međusobno povjerenje, bez koga ne mogu postojati trajni i čvrsti odnosi između naše dvije zemlje. Sovjetski ljudi, a u prvom redu rukovodioci, treba da vjeruju u to da nova Jugoslavija, pod svojim današnjim rukovodstvom, ide nepokolebljivo u socijalizam!

Dalje, — treba vjerovati u to da SSSR ima u današnjoj Jugoslaviji, pod današnjim rukovodstvom, najvjernijeg prijatelja i saveznika, spremnog da u slučaju teških iskušenja dijeli dobro i zlo s narodima SSSR-a.

Najzad, — iako znamo da SSSR ima ogromnih teškoća oko obnove porušene zemlje, mi s pravom očekujemo pomoć SSSR-a u izgradnji naše zemlje i ostvarenju petogodišnjeg plana, — bez materijalne štete za narode SSSR-a, jer smatramo da je u interesu SSSR-a da nova Jugoslavija bude čim jača, pošto se nalazi prsa u prsa s kapitalističkim svijetom, koji ugrožava ne samo njen mirni razvitak, već i razvitak ostalih zemalja narodne demokratije, pa i razvitak SSSR-a.

Na osnovu svega izloženog, plenarna sjednica CK KPJ ne može da prihvati kao opravdanu ocjenu koju ste u Vašem pismu dali o radu naše partije i njenih rukovodilaca. Naše je najdublje uvjerenje da je po srijedi težak nesporazum, do koga nije smjelo doći i koji se mora najhitnije likvidirati u interesu stvari kojoj naše partije služe.

Naša je jedina želja da bude isključena svaka sumnja i nepovjerenje u čistoću drugarskih i bratskih osjećanja vjernosti našeg CK KPJ Svesaveznoj komunističkoj partiji (boljševika), kojoj ćemo uvijek ostati blagodarni za marksističko-lenjinističku nauku, koja nas je rukovodila do sada i koja će nam i u buduće biti vodilja, — vjernosti Sovjetskom Savezu koji nam je služio i dalje će služiti kao veliki primjer i čiju pomoć našim narodima tako visoko cijenimo.

Mi smo uvjereni da se ovaj nesporazum može likvidirati jedino svestranim uzajamnim objašnjenjem između naša dva Centralna komiteta na licu mjesta, tj. ovdje kod nas.

Zato predlažemo da CK SKP(b) pošalje jednog ili više svojih članova, koji će ovdje imati sve mogućnosti da svako pitanje temeljito prouče.

U nadi da ćete naš predlog prihvatiti, šaljemo Vam naše drugarske pozdrave.

13 aprila 1948 god. Beograd

Po nalogu CK KPJ
Tito
Kardelj

DRUGOVIMA J. V. STALJINU I V. M. MOLOTOVU

Primili smo Vaše pismo od 4 maja 1948 godine. Bilo bi suvišno pisati o tome koliko je i ovo pismo učinilo težak utisak na nas. Ono nas je ubjedilo o tome da su uzaludna sva naša dokazivanja čak i činjenicama da su sve optužbe protiv nas rezultat krivog obaveštavanja.

Mi ne bježimo od kritike po principijelnim pitanjima, ali se u toj stvari osjećamo toliko neravnopravni da nam je nemoguće pristati da tu stvar sada rješavamo pred Kominformbiroom. Devet partija već je dobilo i bez našeg prethodnog obaveštenja Vaše prvo pismo i zauzele su svoj stav u rezolucijama. Sadržina Vašeg pisma nije ostala interna stvar za pojedine partije, već se to prenijelo i van dozvoljenog kruga, a posljedice su te da se danas vrijeđaju u nekim zemljama, kao Čehoslovačkoj i Mađarskoj, ne samo naša Partija, već i zemlja u cjelini, kao što je bio slučaj s našom parlamentarnom delegacijom u Pragu.

Posljedice svega toga za našu zemlju su vrlo teške.

Mi želimo da se stvar likvidira na taj način da mi na djelu dokažemo da su optužbe protiv nas nepravedne, to jest gradićemo uporno socijalizam i ostati vjerni Sovjetskom Savezu, ostati vjerni nauci Marksa, Engelsa,

Lenjina i Staljina. Budućnost će pokazati, kao što je i prošlost pokazala, da ćemo ostvariti ono što Vam obećavamo.

17 maja 1948 Beograd

Po nalogu CK KPJ,
J. B. Tito
E. Kardelj

IZJAVA CK KPJ OD 20 JUNA 1948 GODINE UPUĆENA ZASEDANJU INFORMACIONOG BIROA

Informbirou,

Primivši poziv da uputi svoje pretstavnike na sastanak Informbiroa, koji se već okupio radi »diskusije o stanju KPJ«, CK KPJ moli da se sastanku Informbiroa saopći sledeće:

CK KPJ spreman je uvijek da učestvuje u radu Informbiroa. Ali on ne može poslati svoje pretstavnike na ovaj sastanak Biroa zbog toga što ne usvaja dnevni red sastanka smatrajući da je rješenje pitanja nesuglasice između CK SKP(b) i CK KPJ, koje čini sadržinu nama saopćenog dnevnog reda, od početka pa do ovog sastanka Biroa, bilo postavljeno nepravilno, i to iz slijedećih razloga:

1. Već prvo pismo CK SKP(b) našem CK nije bilo sastavljeno u duhu drugarske kritike, na koju bi CK KPJ mogao odgovoriti u istom tonu, nego u formi grube i nepravedne optužbe koju smo mi, s obzirom na njenu neistinitost, mogli da prihvatimo samo na štetu naše partije i države, ili da je ne prihvatimo.

2. CK KPJ smatra duboko nepravilnim bazirati optužbe protiv jedne bratske kompartije na jednostranim informacijama o tome šta je ko rekao ili na izolirano uzetim citatima, a ne na bazi analize čitave djelatnosti naše partije, koja je prošla kroz tako krupne probe prije rata, u toku rata i poslije rata.

3. Neke od najvažnijih optužbi CK SKP(b) očigledno se temelje na informacijama antipartijskih elemenata protiv kojih je naša partija vodila borbu i prije i za vrijeme i poslije rata. CK KPJ smatra nedopustivim da ovakvi poznati ostaci nekadašnjeg frakcionaštva u KPJ dobijaju podršku CK SKP(b).

4. Rukovodstva partija članica Informbiroa, nekritički prihvatajući optužbu CK SKP(b) protiv naše partije, i ne tražeći od nas nikakva obavještenja osudila su našu partiju u pismenim izjavama i odbila da uzmu u obzir argumente našeg odgovora na prvo pismo CK SKP(b). Neka od njih učinila su u širem krugu svojih partija, pa i javno, postupke na štetu naše zemlje.

5. CK SKP(b) nije prihvatio ni jedan od argumenata iz našeg odgovora na njegovo prvo pismo nego je u odgovoru na to pismo i kasnije iznosio sve teže i potpuno neutemeljene optužbe protiv KPJ. Očigledno je da takav stav nama onemogućuje diskusiju na ravnopravnoj osnovi.

Sve te činjenice su razlog zbog čega se CK KPJ nije saglasio sa iznošenjem nesuglasica na Informbiro, smatrajući da bi to donijelo samo produbljenje a ne rješenje nesuglasica.

CK KPJ potsjeća da je on predlagao CK-u SKP(b) da pošalje svoje pretstavnike u Jugoslaviju radi zajedničkog ispitivanja spornih pitanja na licu mjesta. CK SKP(b) nije prihvatio takav, po našem mišljenju jedino pravilan postupak, nego je, još prije no što je primio naš odgovor, već iznio nesuglasice pred ostale partije iz Informbiroa, tj. on im je dostavio u isto vrijeme kad i nama tekst nama upućenog pisma, na šta su ruko-

vodstva svih partija, osim francuske i italijanske, nama pismeno saopćila svoj sud o našoj partiji.

Ovakav postupak nije u duhu sporazuma i principa dobrovoljnosti na kojima bazira Informbiro.

CK KPJ ostaje i dalje pri svom uvjerenju da je samo zajedničko pretresanje spornih pitanja u direktnom dodiru CK SKP(b) i CK KPJ u samoj Jugoslaviji jedini pravilni put da se riješe postojeće nesuglasice. CK KPJ izražava svoje duboko žaljenje što su nesuglasice uzele sa strane CK SKP(b) takve forme i ponovo apelira, kako na CK SKP(b) tako i na Informbiro, da se slože s našim mišljenjem o potrebi direktnog dodira između CK SKP(b) i CK KPJ radi rješenja nesuglasica i da zbog toga skinu s dnevnog reda diskusiju o stanju u našoj partiji, uviđajući nepravilnost takve diskusije bez našeg pristanka.

CK KPJ pozdravlja bratske kompartije i izjavljuje da nikakve nesuglasice neće omesti KPJ da i dalje ostane vjerna svojoj politici solidarnosti i najtješnje saradnje sa SKP(b) i ostalim kompartijama.

20 juna 1948

POLITBIRO CK KPJ

IZJAVA CENTRALNOG KOMITETA KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE POVODOM REZOLUCIJE INFORMACIONOG BIROA KOMUNISTIČKIH PARTIJA O STANJU U KOMUNISTIČKOJ PARTIJI JUGOSLAVIJE

Rezolucija Informacionog biroa »O stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije« ima, kao što se iz nje vidi, svoju predistoriju.

Njenu osnovu sačinjavaju pisma CK SKP(b), upućena CK-u KPJ. Prvo pismo od 27 marta o. g., u kome je CK SKP(b) izneo svoje optužbe protiv CK KPJ, Centralni komitet SKP(b) istovremeno je uputio svim partijama-članicama Informbiroa, a da CK KPJ o tome nije bio obavešten. Iza toga je, preko CK SKP(b), došlo pismo CK KP Mađarske, u kome je u svemu poduprt stav CK SKP(b). Pismo mađarskog CK bilo je upućeno i drugim partijama. Iza toga je CK KPJ primio slična pisma i drugih partija — članica Informbiroa, izuzev italijanske i francuske. CK KPJ ističe da su pomenute partije prihvatile u osnovi stanovište CK SKP(b) prije nego su čule mišljenje ili saslušale ma kakav suprotan argument CK KPJ. Posle toga pisma CK SKP(b) i pomenutih pisama drugih centralnih komiteta, kao i posle odgovora CK KPJ Centralnom komitetu SKP(b) od 13 aprila o. g. CK KPJ je primio i druga pisma od CK SKP(b) (4 maja i 22 maja), koja su, manje-više, bila na liniji prvog pisma. Rezolucija Informbiroa »O stanju u KPJ« uglavnom je prepričavanje tih pisama CK SKP(b).

U tim pismima CK SKP(b) optužio je CK KPJ i tražio od njega da prizna pogreške, kao: prvo, da rukovodeći ljudi KPJ na rečima uznose SSSR a potajno kleveću i Sovjetski Savez i SKP(b), drugo, da rukovodeći ljudi Jugoslavije kleveću Sovjetsku armiju i da su sovjetske stručnjake okružili neprijateljstvom, a da sovjetske građane i druga Judina prate organi državne bezbednosti; treće, da su partiski kadrovi stavljeni pod prismotru ministra unutrašnjih poslova i da u partiji nema demokratije i kritike nego da vlada sistem vojnog rukovođenja; četvrto, da jugoslovenska vlada hoće da preko špijuna obezbedi milost imperijalističkih država i da se stavi pod njihovu kontrolu; peto, da se partija rasplinjava u Narodnom frontu, da se ne može smatrati marksističko-lenjinističkom organizacijom i da se uljuškava Bernštajnovim, Buharinovim i Folmarovim teorijama o mirnom urastanju kapitalističkih elemenata u socijalizam;

šesto, da se poslanik jedne od velikih imperijalističkih država ponaša u Jugoslaviji kao domaćin i da se prijatelji i rođaci dželata jugoslovenskih naroda Nedića lako i udobno smeštaju u državnom i partiskom aparatu Jugoslavije; sedmo, da jugoslovenski rukovodioci identifikuju spoljnu politiku SSSR-a sa spoljnom politikom imperijalističkih država; osmo, da su vodeći ljudi KPJ skrenuli s marksističko-lenjinističkog puta u pitanju rukovodeće uloge radničke klase; deveto, da su nemački padobranci razbili »partizanski« štab u Jugoslaviji, da je posle toga nastala teška kriza u narodno-oslobodilačkom pokretu, a da je zatim Sovjetska armija došla u pomoć, oslobodila Jugoslaviju i stvorila uslove da Kompartija dođe na vlast; deseto, da je Kompartija Jugoslavije probila uši svojom hvalisavošću uspesima u ratu, iako nema većih zasluga od kompartija Poljske, Čehoslovačke, Rumunije, Mađarske, Albanije, Bugarske itd., itd. Tim optužbama treba dodati i one koje se navode i u Rezoluciji, a koje ovde nisu izričito nabrojane.

CK KPJ, kao što se vidi iz izjave koju je Politbiro CK KPJ uputio zasedanju Informacionog biroa, a koju dajemo u prilogu, nije mogao da diskutuje na bazi takvih optužbi Centralnog komiteta SKP(b), zasnovanih na klevetama, izmišljotinama i nepoznavanju stanja u Jugoslaviji, sve dok se ne bi utvrdilo činjenično stanje i odvojila neistina od stvarnih principijelnih zameraka bilo Centralnog komiteta SKP(b), ili kojeg bilo drugog centralnog komiteta partija članica Informacionog biroa.

Povodom objavljivanja pomenute Rezolucije Informbiroa, Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije izjavljuje sledeće:

1. Kritika u Rezoluciji zasnovana je na netačnim i neosnovanim tvrdnjama i pretstavlja pokušaj rušenja ugleda Komunističke partije Jugoslavije u inostranstvu i u zemlji, izazivanja zabune u masama u zemlji i u međunarodnom radničkom pokretu, slabljenja jedinstva KPJ i njene rukovodeće uloge. Utoliko je čudnije da je CK SKP(b) odbio da na licu mesta proveri svoje tvrdnje, kako je to predložio CK KPJ u svome pismu od 13 aprila o. g.

2. U Rezoluciji se, bez navođenja ijednog dokaza, navodi tvrdnja da vodstvo KPJ vodi neprijateljsku politiku prema Sovjetskom Savezu. Tvrdnja da su u Jugoslaviji omalovažavani sovjetski vojni specijalisti, a da su građanski specijalisti bili podvrgnuti praćenju od organa bezbednosti — apsolutno ne odgovara istini. Sve do njihovog povlačenja, niko od pretstavnika Sovjetskog Saveza nije, u tom pogledu, ma kad skrenuo pažnju jugoslovenskim pretstavnicima. Potpuno je lažna tvrdnja da je bilo ko od sovjetskih pretstavnika praćen u Jugoslaviji, a najmanje drug Judin. Ova tvrdnja, a naročito ona u vezi s drugom Judinom, ima isključivo za cilj da diskredituje KPJ i njeno rukovodstvo pred drugim partijama.

Naprotiv, tačna je naša tvrdnja, koja je izneta u pismu Centralnom komitetu SKP(b) od 13 aprila a koja se zasniva na nizu izjava članova KPJ, datih svojim partiskim organizacijama, kao i drugih građana naše zemlje, od oslobođenja do danas, a sastoji se u tome, da su ih organi sovjetske obaveštajne službe bezobzirno vrbovali. CK KPJ je smatrao i smatra da je takav odnos prema zemlji, u kojoj su komunisti vladajuća partija i koja ide u socijalizam — nedopustiv odnos i da vodi demoralisanju građana FNRJ i slabljenju i potkopavanju državnog i partiskog rukovodstva. CK KPJ je smatrao i smatra da odnos Jugoslavije prema SSSR-u mora biti zasnovan isključivo na bazi poverenja i iskrenosti i, držeći se toga principa, jugoslovenskim državnim organima nije bilo ni na kraj

pameti da prate ili bilo kako kontrolišu građane Sovjetskog Saveza u Jugoslaviji.

3. U Rezoluciji se kritikuje politika KPJ u pogledu vođenja klasne borbe, a naročito politika KPJ na selu. Pri tome se navode poznati stavovi iz Lenjina. CK KPJ ističe da se u svojoj politici ograničavanja kapitalističkih elemenata na selu rukovodi navedenim i sličnim stavovima Lenjina, što su autori Rezolucije — da su se potrudili — mogli pročitati u objavljenim partiskim dokumentima i člancima i ubediti se o praktičnom sprovođenju te politike. Zato optužbe Rezolucije i CK SKP(b) ustvari samo udaraju na otvorena vrata, a objektivno neizbežno vode ohrabrenju i podršci reakcionarnih i kapitalističkih elemenata u gradu i na selu, izazivanju zabune kod stanovništva kao da je za objektivne teškoće, naročito u pogledu snabdevanja, u periodu prelaska od kapitalizma k socijalizmu, kriv CK KPJ i njegova politika. CK KPJ smatra da je, kao metod, nedopustivo procenjivanje njegove delatnosti na bazi pojedinačnih citata istrgnutih iz najrazličitijih perioda borbe ili na bazi pojedinih, izolovano uzetih — i to još iskrivljenih — činjenica. CK KPJ smatra da se pri procenjivanju politike KPJ, kao i drugih partija, mora uzimati u prvom redu praksa Partije — da li Partija postiže ili ne postiže uspehe u borbi za socijalistički preobražaj zemlje, da li u celini slabe ili jačaju kapitalistički elementi, da li slabi ili jača socijalistički sektor narodne privrede.

4. CK KPJ ne može a da s dubokim negodovanjem ne odbije tvrdnje kako vodeći faktori KPJ skreću na put kulačke partije, na put likvidacije KPJ, kako u Partiji nema demokratije, kako se u Partiji gaje metodi vojničkog rukovodstva, kako se u Partiji »gaze najosnovnija prava članova Partije i da se i na najblažu kritiku neispravnosti u Partiji odgovara oštrim represalijama« itd. Zar bi mogli članovi Partije koji su neustrašivo gledali kroz hiljade bojeva u oči smrti trpeti u Partiji stanje nedostojno i ljudi i komunista? Tvrdnje kako u Partiji ne sme da se kritikuje i slično, strašna su uvreda svakom članu naše Partije, sramoćenje herojske i slavne prošlosti Partije i njene današnje herojske borbe za obnovu i izgradnju zemlje. CK KPJ podvlači da se zbog činjenice što u nekim partiskim organizacijama nisu još sprovedeni izbori ne može tvrditi da u Partiji nema demokratije. To su ostaci ratnog vremena i burnog posleratnog razvitka kroz koji je prošla KPJ, a postojali su u svoje vreme i u drugim partijama, pa i u SKP(b).

Što se pak tiče tvrdnje da se Partija rasplinjava u Frontu, da vodeći faktori skreću na put kulačke partije, ona objektivno vodi ka razbijanju saveza radnih masa, ostvarenog pod rukovodstvom radničke klase u jedinstvenoj organizaciji Narodnom frontu, ka izolovanju Partije od radnih masa. Koren toj tvrdnji, sem rečenog, nalazi se u nerazumevanju odnosa između Partije i Fronta u Jugoslaviji, u nerazumevanju suštine Fronta u Jugoslaviji i načina ostvarivanja rukovodeće uloge radničke klase u njemu. I u tom pitanju se ne polazi od činjenica, nego od iskonstruisanih tvrdnji, s kojima se, zatim, polemiše poznatim stavovima lenjinizma, koje niko odgovoran u KPJ nikada nije osporavao. A činjenice, kao i mnogobrojne izjave kroz čitav rat i posle rata — ne samo komunista nego i nekomunista u Frontu — govore: prvo, da je u Frontu vodeća snaga Kompartija, drugo, da se Kompartija ne rasplinjava u Frontu, nego da, naprotiv, Partija idejno i politički podiže osnovne mase frontovaca, vaspitavajući ih u duhu svoje politike marksizma-lenjinizma; treće, da se Narodni front Jugoslavije na praksi bori za socijalizam,

što svakako ne bi moglo biti ako bi u njemu igrale ikakvu ozbiljnu ulogu »šarolike političke grupe« — buržoaske partije, kulaci, trgovci, mali fabrikanti i sl., kao što se kaže u Rezoluciji, ili ako bi on bio koalicija između Kompartije i drugih partija ili forma sporazuma proletarijata s buržoazijom; četvrto, da ne preuzima Partija program od Fronta, nego, naprotiv, Front dobija osnovni pravac i program od Kompartije, što je i prirodno obzirom na njenu vodeću ulogu u njemu.

CK KPJ pritom podvlači da je dalje idejno i političko zbijanje frontovskih masa, povezivanje političke aktivnosti Partije s aktivnošću Fronta i svestrana aktivnost Fronta — jedan od najvažnijih zadataka Partije.

Najzad, CK KPJ ističe da većina njegovih članova nisu kooptirani, nego izabrani. U svom računanju CK SKP(b) nije uračunao članove Politbiroa, koji su posebno birani na Petoj zemaljskoj konferenciji. Zato broju od 22 člana plenuma CK KPJ, koji pominje CK SKP(b) u jednom svom pismu, treba dodati još sedam članova Politbiroa. Čudovišno je, prebacivati jednom Centralnom komitetu Komunističke partije, koji je u ratu izgubio deset svojih članova, što je na njihova mesta kooptirano sedam drugova, uglavnom iz redova kandidata CK KPJ.

CK KPJ odbija kao smešnu i neistinitu tvrdnju o nelegalnosti KPJ i smatra da je ona, sem ostalog takođe, potvrda nerazumevanja formi rada KPJ u određenim uslovima i određenim momentima. Forme rada KPJ izrasle su iz konkretnih uslova dugogodišnje revolucionarne prakse naše Partije, one su se u toj praksi pokazale kao pravilne i one su bile važan faktor da je Partija osvojila poverenje masa.

5. CK KPJ odbija kao nedostojnu optužbu da u Kompartiji vlada turski režim i da su jugoslovenski rukovodioci zatajili Partiji »kritiku neispravne politike CK, zatajili Partiji i narodu stvarne uzroke obračunavanja s drugovima Hebrangom i Žujovićem«. CK KPJ nije mogao objaviti pisma CK SKP(b) sve dotle dok to ne učini sam CK SKP(b). Međutim, čitavom širem aktivu KPJ poznat je sadržaj pisama CK SKP(b), a čitavom partijskom članstvu slučaj Hebranga i Žujovića.

CK KPJ mora da izjavi svoje čuđenje kako su pretstavnici partija, članica Informbiroa, mogli da uzmu u zaštitu Hebranga i Žujovića, a da ne traže od CK KPJ nikakve podatke. CK KPJ se čudi zašto se brane ljudi kao na pr. Žujović, koji je 1937 godine, po odluci Kominterne zajedno sa Gorkićem isključen iz CK KPJ, ili kao Hebrang, koji je pred ustaškom policijom imao izdajničko držanje, o čemu je obmanuo Partiju, koji su frakcionašili u KPJ i radili na njenom razbijanju i na štetočinskom sabotiranju tempa izgradnje i industrijalizacije Jugoslavije. Zar to nije podrška frakcionaštvu, izdajnicima i razbijačkoj delatnosti protiv KPJ? CK KPJ u vezi s tim objavljuje kao dodatak svoje materijale o Hebrangu i Žujoviću.

6. CK KPJ odbija kao apsurdnu tvrdnju da su u poslednje vreme jugoslovenski rukovodioci s velikom žurbom i iz demagoških razloga doneli mere o nacionalizaciji sitne industrije i sitne trgovine. Te mere su, ustvari, bile pripremljene još šest meseci pre pomenutih optužbi CK SKP(b) protiv CK KPJ i rezultat su jačanja i razvijanja socijalističkog sektora.

Istrgnuti citat iz govora druga Kardelja ima samo opšti značaj, dok čitav njegov govor, ustvari, iznosi liniju Partije ka postupnom potiskivanju kapitalističkih elemenata u sadašnjoj fazi.

U vezi sa svim tim, postaje razumljivo zašto organ Informbiroa, kao i sovjetska štampa i štampa nekih drugih partija nisu objavili u poslednje vreme nijednu vest o uspesima ekonomske izgradnje Jugoslavije kao što su na primer: mere za dalje slabljenje kapitalističkih elemenata, uspesi u ostvarivanju Plana, masovno pretkongresno takmičenje radničke klase i radnih ljudi okupljenih u Narodnom frontu itd. Ali činjenice ostaju činjenice. Njihovim prećutkivanjem ne može se zataškati proizvoljna i potpuno neosnovana kritika ekonomske politike vlade FNRJ i linije CK KPJ u privrednim pitanjima.

7. CK KPJ tvrdi da niko od rukovodilaca ne smatra da Jugoslaviji nije u borbi za izgradnju socijalizma i očuvanje nezavisnosti potrebna pomoć zemalja narodne demokratije i SSSR-a. Samo ljudi koji su izgubili svaku vezu s realnošću mogli bi da tvrde tako nešto. CK KPJ mora pri tom da naglasi da davanje te pomoći i saradnja ne zavisi samo od njega, nego i od zemalja narodne demokratije i SSSR-a. CK KPJ smatra da se ta pomoć mora povezivati s unutrašnjom i spoljnom politikom Jugoslavije, a ni u kom slučaju s činjenicom što on nije mogao da primi neosnovane i na neistinama zasnovane optužbe.

Tvrdnje kako se jugoslovenski rukovodioci spremaju na ustupke imperijalistima i na pogađanje s njima o nezavisnosti Jugoslavije — potpuno su izmišljene i spadaju u red najtežih kleveta protiv nove Jugoslavije.

CK KPJ mora, međutim, podvući da je u nekim zemljama narodne demokratije od partiskih i državnih organa učinjen čitav niz ničim neizazvanih postupaka kojima se vređaju narodi Jugoslavije, njihova država i državni pretstavnici i koji vode ka slabljenju pomenute saradnje, ka kvarenju odnosa s Jugoslavijom. CK KPJ ne smatra se obaveznim da ubuduće ćuti o sličnim postupcima.

8. CK KPJ ne smatra da je time što je odbio da diskutuje o greškama za koje nije kriv ma u čemu povredio jedinstvo komunističkog fronta. Jedinstvo tog fronta se ne zasniva na priznavanju izmišljenih i iskonstruisanih grešaka i kleveta, nego na činjenici da li je politika jedne partije stvarno internacionalistička ili nije. Međutim, ne može se preći ćutke preko činjenice da je Informbiro prekinuo principe na kojima je osnovan, a koji su predviđali dobrovoljnost svake partije u odnosu na prihvatanje zaključaka. Informbiro, međutim, ne samo da prisiljava rukovodioce KPJ da priznaju greške koje nisu učinili, nego poziva članove KPJ na pobunu u Partiji, na razbijanje jedinstva Partije. CK KPJ nikada ne može pristati da se diskutuje o njegovoj politici na bazi izmišljotina, nedrugarskog odnosa, bez uzajamnog poverenja. Takva osnova nije principijelna i u tom i samo u tom smislu CK KPJ je smatrao da nije ravnopravan u diskusiji i da ne može primiti diskusiju na toj bazi. I dalje, u vezi s gornjim, CK KPJ odlučno odbija optužbu da je Komunistička partija Jugoslavije prešla na pozicije nacionalizma. Celokupnom svojom unutrašnjom i spoljnom politikom, a naročito svojom borbom u toku Narodnooslobodilačkog rata i pravilnim rešenjem nacionalnog pitanja u Jugoslaviji KPJ je dokazala sasvim suprotno.

Pomenutim neopravdanim optužbama naneta je našoj Partiji, našoj radničkoj klasi i radnim masama, narodima Jugoslavije uopšte i njihovoj nesebičnoj i herojskoj borbi — najveća istoriska nepravda.

Centralnom komitetu KPJ je jasno da će optužbe CK SKP(b) protiv CK KPJ iskoristiti neprijateljska propaganda u cilju klevetanja Sovjetskog Saveza, Jugoslavije i ostalih demokratskih zemalja. Međutim, CK

KPJ izjavljuje da ne snosi nikakvu odgovornost za sve te pojave, jer ih nikakvim svojim postupkom nije izazvao.

Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije poziva partisko članstvo da zbije svoje redove u borbi za ostvarenje partiske linije i još veće učvršćenje jedinstva Partije, a radničku klasu i ostale radne mase, okupljene u Narodnom frontu, da još upornije nastave rad na izgradnji naše socijalističke domovine. To je jedini put i način da praksom dokažemo svu neopravdanost pomenutih optužbi.

Plenum Centralnog komiteta
Komunističke partije Jugoslavije

29 juna 1948 godine
u Beogradu

DRUGU TITU I OSTALIM ČLANOVIMA CK KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Primili smo Vaša pisma od 18 i 20 marta.

Vaš odgovor smatramo neistinitim i zbog toga potpuno nezadovoljavajućim.

1. Pitanje Gagarinova može se smatrati kao skinuto s dnevnog reda ukoliko ste se Vi odrekli od kakvih bilo optužaba u pogledu Gagarinova, iako mi i dalje smaramo da je ovde po sredi bila kleveta protiv Gagarinova.

Izjava koja je pripisana drugu Krutikovu o tobožnjem odustajanju Sovjetske vlade od trgovinskih pregovora u ovoj godini, kao što se vidi, ne odgovara stvarnosti, pošto drug Krutikov kategorički poriče ono što mu se pripisuje.

2. Po pitanju opozivanja vojnih savetnika izvor naših informacija su izjave organa Ministarstva oružanih snaga i saopštenja samih savetnika. Kao što je poznato, naši vojni savetnici upućeni su u Jugoslaviju na osnovu uporne molbe Jugoslovenske vlade, pri čemu su sovjetski vojni savetnici izdvojeni za Jugoslaviju u znatno manjem broju nego što je to molila Jugoslovenska vlada. Prema tome, Sovjetska vlada nije imala nameru da nametne svoje savetnike Jugoslaviji.

Ipak, kasnije, jugoslovenski vojni rukovodioci, među njima i Koča Popović, smatrali su za mogućno da izjave, da je potrebno da se broj sovjetskih vojnih savetnika skrati za 60%. Ova izjava različito je motivisana: jedni su govorili da sovjetski vojni savetnici veoma skupo staju Jugoslaviju; drugi su tvrdili da Jugoslovenskoj armiji nije potrebno da usvoji iskustvo Sovjetske armije; treći su izjavljivali da pravila Sovjetske armije pretstavljaju šablon, kalup, i da ne znače vrednost za Jugoslovensku armiju; četvrti su, naposletku, vrlo providno pravili aluzije na to da sovjetski vojni savetnici badava dobijaju plate, pošto od njih nema nikakve koristi.

U svetlosti tih činjenica postaje potpuno shvatljiva poznata, za Sovjetsku armiju uvredljiva izjava Đilasa na jednoj sednici CK KPJ — da sovjetski oficiri stoje u moralnom pogledu niže od oficira engleske vojske. Pri tome, kao što je poznato, ova antisovjetska Đilasova izjava nije naišla na otpor od strane ostalih članova CK KPJ.

Na taj način, umesto da se prijateljski sporazumeju sa Sovjetskom vladom i regulišu pitanje sovjetskih vojnih savetnika, jugoslovenski vojni rukovodioci latili su se sramoćenja sovjetskih vojnih savetnika i diskreditovanja Sovjetske armije.

Razumljivo je da je takva situacija morala stvoriti oko sovjetskih vojnih savetnika atmosferu neprijateljstva.

Bilo bi smešno misliti da se Sovjetska vlada može saglasiti s time da, pri takvom položaju, ostavi svoje vojne savetnike u Jugoslaviji.

Pošto Jugoslovenska vlada nije davala otpor tim pokušajima diskreditovanja Sovjetske armije, ona nosi odgovornost za stvarnu situaciju.

3. Izvor naših informacija po pitanju opozivanja sovjetskih civilnih stručnjaka su, uglavnom saopštenja sovjetskog ambasadora u Beogradu Lavrentijeva, a takođe i izjave samih stručnjaka. Vaša izjava o tome da je Srzentić tobože kazao trgovinskom pretstavniku Lebedevu da su sovjetski ljudi radi dobijanja ekonomskih obaveštenja dužni da se obraćaju gore, tj. Centralnom komitetu KPJ i Vladi Jugoslavije, nimalo ne odgovara stvarnosti. Evo saopštenja Lavrentijeva od 9 marta:

»Srzentić, pomoćnik Kidriča u Privrednom savetu, izjavio je trgovinskom pretstavniku Lebedevu da postoji rešenje vlade, kojim se državnim organima i ustanovama zabranjuje davanje ma kome kakvih bilo ekonomskih materijala. Zbog toga, bez obzira na ranije postojeći dogovor, on ne može dati Lebedevu odgovarajuće podatke. Organima državne bezbednosti naloženo je da ostvare kontrolu u toj stvari. Srzentić je takođe kazao da Kidrič sam namerava da o tome razgovara sa Lebedevom.«

Iz saopštenja Lavrentijeva vidi se, prvo, da Srzentić ni jednom reči nije pomenuo mogućnost dobijanja ekonomskih informacija u CK ili u Vladi Jugoslavije. I uopšte, bilo bi smešno misliti da se za svaku ekonomsku informaciju moguće obratiti CK-u ili Vladi, — za ovo postoje normalni privredni organi Jugoslavije, odakle su sovjetski ljudi ranije i dobijali potrebne ekonomske informacije.

Iz saopštenja Lavrentijeva vidi se, drugo, ne ono o čemu Vi pišete, već nešto sasvim suprotno, — naime, da se sovjetski pretstavnici u Jugoslaviji stavljaju pod kontrolu i nadzor organa bezbednosti Jugoslavije.

Neće biti suvišno da napomenemo da na sličnu praksu nadzora nad sovjetskim pretstavnicima mi nailazimo samo u buržoaskim zemljama, i to ne u svima.

Treba takođe primetiti da jugoslovenski organi bezbednosti prate ne samo pretstavnike Sovjetske vlade, nego i pretstavnika SKP(b) u organu Kominforma — druga Judina.

Bilo bi smešno misliti da se Sovjetska vlada može složiti s tim da drži u Jugoslaviji svoje civilne stručnjake pri takvom režimu kakav je za njih stvoren.

Kao što se vidi, i ovde odgovornost za stvoreni položaj nosi Jugoslovenska vlada.

Takvi su uzroci koji su prinudili Sovjetsku vladu da opozove svoje vojne i civilne stručnjake iz Jugoslavije.

4. U svome pismu Vi izražavate želju da Vam saopštimo i druge činjenice koje izazivaju nezadovoljstvo SSSR-a i koje vode pogoršavanju odnosa između SSSR-a i Jugoslavije. Takve činjenice stvarno postoje, pa i ako one nisu povezane s opozivanjem civilnih i vojnih savetnika, mi smatramo za potrebno da Vam ih saopštimo.

Prvo. Nama je poznato da među rukovodećim drugovima u Jugoslaviji kruže antisovjetske izjave, kao na primer, da se »SKP(b) izrođava«, da »u SSSR vlada velikodržavni šovinizam«, da »SSSR teži da ekonomski osvoji Jugoslaviju«, da je »Kominform sredstvo za osvajanje drugih partija od strane SKP(b)« i sl. Ove antisovjetske izjave obično se prikrivaju levim frazama o tome da je »socijalizam u SSSR prestao biti revolucionaran«, da je samo Jugoslavija pravi nosilac »revolucionarnog socijalizma«. Naravno, smešno je slušati slične priče o SKP(b) sumnjivih

marksista tipa Đilasa, Vukmanovića, Kidriča, Rankovića i drugih. Ali stvar je u tome što ove izjave odavno kruže među mnogim rukovodećim radnicima Jugoslavije, nastavljaju se i sada i, prirodno, stvaraju antisovjetsku atmosferu koja pogoršava odnose između SKP(b) i KPJ.

Mi bezuslovno priznajemo pravo svakoj kompartiji, pa i jugoslovenskoj kompartiji da kritikuje SKP(b), kao što je i pravo SKP(b) da kritikuje ma koju drugu kompartiju. Ali marksizam zahteva da kritika bude otvorena i poštena, a ne zakulisna i klevetnička, kada je kritikovani lišen mogućnosti da odgovori na kritiku. Međutim, kritika od strane jugoslovenskih rukovodilaca nije otvorena i poštena, nego zakulisna i nepoštena i, istovremeno, dvoličnjačkog karaktera, jer diskreditujući svojom »kritikom« SKP(b) iza leđa, oni je zvanično farisejski hvale i uznose do nebesa. Baš zbog toga se slična kritika pretvara u klevetu, u pokušaj da se diskredituje SKP(b) — u pokušaj da se detronizira sovjetski sistem.

Mi ne sumnjamo da bi jugoslovenske partiske mase s negodovanjem odbacile ovu antisovjetsku kritiku, kao njima tuđu i neprijateljsku, kad bi znale da ona postoji. Mi mislimo da se pomenuti jugoslovenski rukovodioci baš zbog toga staraju da tu kritiku vode tajno, iza kulisa, za leđima masa.

Nije na odmet potsetiti da je Trocki, kad je naumio da objavi rat SKP(b)-u, takođe počeo od toga što je stao optuživati SKP(b) za izrođavanje, za nacionalnu ograničenost, za velikodržavni šovinizam. On je, naravno, prikrivao sve to levim frazama o svetskoj revoluciji. Ipak je, kao što je poznato, Trocki sam bio izrod, a posle se, pošto je bio izobličen, otvoreno preselio u tabor zakletih neprijatelja SKP(b) i Sovjetskog Saveza.

Mi mislimo da je politička karijera Trockoga dovoljno poučna.

Drugo. Sadašnji položaj kompartije Jugoslavije izaziva u nama strepnju. Neobičan utisak stvara činjenica što kompartija Jugoslavije budući vladajućom partijom, još uvek nije u potpunosti legalizovana i još uvek se nalazi u polulegalnom stanju. Odluke organa partije po pravilu se ne objavljuju u štampi. Ne objavljuju se takođe ni izveštaji o partiskim sastancima.

U životu kompartije Jugoslavije ne oseća se unutarpartiska demokratija. CK partije u svojoj većini nije izabran, već kooptiran. Nema kritike i samokritike u partiji, ili gotovo je nema. Karakteristično je da je sekretar partije za kadrove ministar državne bezbednosti, drugim rečima, partiski kadrovi stavljeni su pod prismotru ministra državne bezbednosti. Po teoriji marksizma partija je dužna da kontroliše sve državne organe zemlje, pa među njima i ministarstvo državne bezbednosti, a u Jugoslaviji ispada obrnuto, pošto u suštini partiju kontroliše ministarstvo državne bezbednosti. Time se, verovatno, i objašnjava što samoinicijativa partiskih masa u Jugoslaviji ne stoji na potrebnom nivou.

Razumljivo je da mi ne možemo smatrati takvu organizaciju komunističke partije marksističko-lenjinističkom, boljševičkom.

U jugoslovenskoj kompartiji ne oseća se duh politike klasne borbe. Porast kapitalističkih elemenata na selu, a isto tako i u gradu ide punim korakom, a rukovodstvo partije ne preduzima mere da bi ograničilo kapitalističke elemente. Komunistička partija Jugoslavije uljuškuje se trulom oportunističkom teorijom mirnog urastanja kapitalističkih elemenata u socijalizam, pozajmljenom od Bernštajna, Folmara, Buharina.

Po teoriji marksizma-lenjinizma partija se smatra osnovnom rukovodećom snagom u zemlji, koja ima svoj poseban program i ne rasplinjuju se u vanpartiskoj masi. U Jugoslaviji, naprotiv, kao osnovna ruko-

vodeća snaga smatra se Narodni front, dok se nastoji da se partija rastvori u Narodnom frontu. U svom govoru na drugom kongresu Narodnog fronta Jugoslavije drug Tito je rekao:

»Ima li Komunistička partija u Jugoslaviji neki drugi program, različit od programa Narodnog fronta? Ne. Komunistička partija nema drugog programa. Program Narodnog fronta — to je njen program.«

U Jugoslaviji, kako se pokazalo, smatraju ovu neobičnu teoriju partije kao novu teoriju. U samoj stvari ovde nema ničeg novog. U Rusiji je još pre 40 godina jedan deo menjševika predlagao da se marksistička partija rastvori u vanpartiskoj radničkoj masovnoj organizaciji i da se prva zameni drugom, a drugi deo menjševika da se marksistička partija rastvori u vanpartiskoj trudbeničkoj radničko-seljačkoj masovnoj organizaciji, i da se prva zameni drugom. Kao što je poznato, Lenjin je tada okarakterisao te menjševike kao pakosne oportuniste i likvidatore partije.

Treće. Nama je neshvatljivo zbog čega se engleski špijun Velebit još uvek nalazi u sastavu Ministarstva inostranih poslova Jugoslavije u svojstvu pomoćnika ministra. Jugoslovenski drugovi znaju da je Velebit engleski špijun. Oni znaju i to da pretstavnici Sovjetske vlade takođe smatraju Velebita za engleskog špijuna. Pa ipak, bez obzira na to, Velebit ostaje prvi pomoćnik ministra inostranih poslova Jugoslavije. Moguće je da Jugoslovenska vlada misli da iskoristi Velebita baš kao engleskog špijuna. Kako je poznato, buržoaske vlade smatraju za potpuno dozvoljeno da imaju u svom sastavu špijune velikih imperijalističkih država, čiju milost žele sebi da obezbede i saglasne su na taj način, da se stave pod kontrolu tih država. Mi takvu praksu smatramo apsolutno nedozvoljenom za marksiste. Bilo kako mu drago, Sovjetska vlada ne može staviti svoju prepisku sa Jugoslovenskom vladom pod kontrolu engleskog špijuna. Razumljivo je da, ukoliko Velebit i dalje ostane u sastavu rukovodstva inostranih poslova Jugoslavije, Sovjetska vlada smatra da je stavljena u otežavajući položaj i da je lišena mogućnosti da vodi otvorenu prepisku s Jugoslovenskom vladom preko Ministarstva inostranih poslova Jugoslavije.

Takve su činjenice koje izazivaju nezadovoljstvo Sovjetske vlade i CK SKP(b) i koje vode pogoršanju odnosa između SSSR-a i Jugoslavije.

Te činjenice, kako je već rečeno, nisu povezane s pitanjem opozivanja vojnih i civilnih stručnjaka, ali to ne znači da zato igraju malu ulogu u stvari pogoršavanja odnosa među našim zemljama.

CK SKP(b)

Moskva
27 mart 1948 god.

Drugovima TITU, KARDELJU

CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Dobili smo vaš odgovor i saopštenje o rešenju Plenuma CK KPJ od 13 aprila 1948 godine s potpisima drugova Tita i Kardelja.

Na žalost, ti dokumenti, naročito dokumenat koji su potpisali drugovi Tito i Kardelj, ne samo da ne znače nikakav progres u poređenju s prethodnim dokumentima Jugoslovena, nego, naprotiv, još više zamršuju stvar i zaoštravaju konflikt.

Naročitu pažnju privlači ton dokumenata, koji se ne može kvalifikovati drugačije nego kao preterano ambiciozan. U dokumentima se ne vidi želja da se razjasni istina, da se časno priznaju svoje pogreške, da se prizna neophodnost likvidacije tih pogrešaka. Jugoslovenski drugovi ne primaju kritiku marksistički, nego malograđanski, to jest, primaju je kao

uvredu koja krnji prestiž CK KPJ, tiče u ambiciju jugoslovenskih rukovodilaca.

Da bi se izbavili iz nezavidnog položaja u koji su jugoslovenski rukovodioci doveli sami sebe, oni pribegavaju »novom« metodu, — metodu golog odricanja svih pogrešaka, uprkos svoj njihovoj očiglednosti. Poriču se svima poznati fakti i dokumenti, izloženi u pismu CK SKP(b) od 27 marta 1948 godine. Drugovi Tito i Kardelj, očigledno, ne shvataju da taj dečački metod golog odricanja fakata i dokumenata ne može nikoga ubediti, nego može samo da izazove osmeh.

1. **O opozivanju sovjetskih vojnih savetnika iz Jugoslavije.** U svom pismu od 27 marta CK SKP(b) izložio je motive opozivanja sovjetskih vojnih savetnika, izjavivši da se informacija CK SKP(b) zasniva na žalbama tih savetnika na neprijateljski odnos jugoslovenskih funkcionera prema Sovjetskoj armiji i njenim pretstavnicima u Jugoslaviji. Drugovi Tito i Kardelj potpuno poriču opravdanost tih žalbi. Postavlja se pitanje: zašto CK SKP(b) treba da pokloni više vere goloj reči drugova Tita i Kardelja, nego čestim žalbama vojnih savetnika SSSR? Na osnovu čega? SSSR ima vojnih savetnika gotovo u svim zemljama narodne demokratije. Ne možemo da ne istaknemo da do sada nismo imali nikakvih žalbi od strane naših vojnih savetnika u tim zemljama. A time se upravo i objašnjava činjenica da mi u tim zemljama nismo imali nikakvih nesporazuma u vezi s tamošnjim radom sovjetskih vojnih savetnika. Ali mi imamo žalbe i nesporazume u toj oblasti samo u Jugoslaviji. Zar nije jasno da tu okolnost treba objasniti samo onim naročitim neprijateljskim režimom kojim su u Jugoslaviji okruženi sovjetski vojni savetnici.

Drugovi Tito i Kardelj pozivaju se na velike rashode u vezi s izdržavanjem sovjetskih vojnih savetnika u Jugoslaviji, ukazujući na to da sovjetski generali u Jugoslaviji primaju u dinarima tri-četiri puta više nego jugoslovenski generali, i da je ta okolnost, po njihovom mišljenju, mogla izazvati prigovore od strane jugoslovenskih vojnih lica. Ali, prvo, jugoslovenski generali, osim dinara, dobijaju u naturi još i razne druge prinadležnosti: stan, snabdevanje, namirnice i tome slično. Drugo, novčana plata koju su dobijali sovjetski generali u Jugoslaviji potpuno odgovara razmerama novčanog iznosa koji dobijaju sovjetski generali u SSSR. Razumljivo je da Sovjetska vlada nije mogla pristati na sniženje novčane plate sovjetskih generala, upućenih u Jugoslaviju.

Moguće je da su rashodi na sovjetske generale u Jugoslaviji teški za jugoslovenski budžet, no u tom slučaju Jugoslovenska vlada se morala blagovremeno obratiti Sovjetskoj vladi i predložiti da ona preuzme deo rashoda. Sigurno je da bi Sovjetska vlada pristala na to. Međutim Jugosloveni su pošli drugim putem: umesto prijateljskog rešenja toga pitanja, oni su počeli da sramote naše vojne savetnike, da ih nazivaju gotovanima, da diskredituju Sovjetsku armiju, i Jugoslovenska vlada se obratila Sovjetskoj vladi tek pošto je oko sovjetskih vojnih savetnika bila stvorena neprijateljska atmosfera.

Razumljivo je što se Sovjetska vlada nije mogla pomiriti s takvom situacijom.

2. **O sovjetskim civilnim specijalistima u Jugoslaviji.** U svom pismu od 27 marta CK SKP(b) saopštio je motive opozivanja civilnih specijalista iz Jugoslavije. CK SKP(b) oslanjao se u ovom slučaju na žalbe sovjetskih civilnih specijalista i na izveštaje sovjetskog ambasadora u Jugoslaviji. Iz tih izveštaja izlazi da su sovjetski civilni specijalisti, kao i pretstavnik SKP(b) u Kominformbirou drug Judin, u suštini stavljeni pod nadzor organa državne bezbednosti Jugoslavije.

Drugovi Tito i Kardelj poriču u svome pismu opravdanost tih žalbi i saopštenja, tvrdeći da jugoslovenski organi državne bezbednosti ne nadziru sovjetske ljude u Jugoslaviji. Ali zašto CK SKP(b) treba da veruje goloj reči drugova Tita i Kardelja, a ne žalbama sovjetskih ljudi, među njima i druga Judina? Sovjetska vlada ima mnogo svojih civilnih specijalista u svim zemljama narodne demokratije, pa ipak ne dobija žalbe od svojih specijalista i nema nikakvih nesporazuma s vladama tih zemalja. Postavlja se pitanje: zašto su ti nesporazumi i konflikti izbili samo u Jugoslaviji? Nije li zato što je jugoslovenska vlada stvorila u Jugoslaviji posebni režim za sovjetske ljude, među njima i za druga Judina?

Razumljivo je što se Sovjetska vlada nije mogla pomiriti s takvom situacijom, pa je bila prinuđena da opozove svoje civilne specijaliste iz Jugoslavije.

3. O Velebitu i drugim špijunima u aparatu Ministarstva inostranih poslova Jugoslavije. Netačna je izjava drugova Tita i Kardelja da su se drugovi Kardelj i Đilas, pri susretu s drugom Molotovom, u svojim sumnjama u pogledu Velebita ograničili samo na primedbu kako im »kod Velebita nije sve jasno«. Ustvari, u razgovoru ovih drugova s drugom Molotovom govorilo se da se u Velebita sumnja kao u engleskog špijuna. Vrlo je čudno što drugovi Tito i Kardelj uklanjanje Velebita iz aparata Ministarstva inostranih poslova identifikuju s njegovom propašću. Zašto se Velebit ne može ukloniti iz aparata Ministarstva inostranih poslova a da ne bude upropašćen? Čudna je takođe izjava drugova Tita i Kardelja o razlozima zadržavanja Velebita na položaju prvog pomoćnika ministra inostranih poslova: ispada, Velebit nije bio smenjen s položaja prvog pomoćnika ministra inostranih poslova zato što se nalazi u proveravanju. A zar ne bi bilo pravilnije smeniti Velebita sa pomenutog položaja baš zato što se nalazi u proveravanju? Otkuda takva bolećivost prema engleskom špijunu, koji je uz to nepomirljivo neprijateljski raspoložen prema Sovjetskom Savezu.

Ali Velebit nije jedini špijun u aparatu Ministarstva inostranih poslova. Sovjetski pretstavnici su više puta govorili jugoslovenskim rukovodiocima o jugoslovenskom poslaniku u Londonu Leontiću kao o engleskom špijunu. Nejasno je zašto taj patentovani engleski špijun sve do sada ostaje u aparatu Ministarstva inostranih poslova Jugoslavije?

Sovjetskoj vladi poznato je da engleskoj špijunaži, osim Leontića, služe još tri saradnika jugoslovenskog poslanstva u Londonu, čija prezimena još nisu utvrđena. Sovjetska vlada prima za ovu izjavu punu odgovornost.

Nerazumljivo je takođe zašto se poslanik SAD u Beogradu ponaša kao domaćin u zemlji a njegovi »informatori«, čiji broj raste, šetaju na slobodi?

Nerazumljivo je i to što se prijatelji i rođaci dželata jugoslovenskih naroda Nedića tako lako i udobno smeštaju u državnom i partiskom aparatu Jugoslavije.

Jasno je da će Sovjetska vlada, — ukoliko Jugoslovenska vlada bude tvrdoglava u nepokazivanju želje da očisti aparat svog Ministarstva inostranih poslova od špijuna, — biti prinuđena da se uzdrži od otvorene prepiske s Jugoslovenskom vladom preko jugoslovenskog Ministarstva inostranih poslova.

4. O sovjetskom ambasadoru u Jugoslaviji i sovjetskoj državi. U svom pismu od 13 aprila 1948 g. drugovi Tito i Kardelj pišu: »Mi smatramo da on (sovjetski ambasador) kao ambasador nema pravo da ma od koga traži izveštaje o radu naše partije. To nije njegov posao«.

Mi smatramo da je ova izjava drugova Tita i Kardelja iz osnova nepravilna, antisovjetska. Kako se vidi, oni izjednačuju sovjetskog ambasadora, odgovornog komunistu koji u Jugoslaviji pretstavlja komunističku vladu SSSR-a kod jugoslovenske komunističke vlade, s običnim buržoaskim poslanikom, s običnim činovnikom buržoaske države, čija je dužnost da potkopava temelje jugoslovenske države. Teško je shvatiti kako su drugovi Tito i Kardelj mogli doterati do ovakve besmislice. Shvataju li oni da ovakav odnos prema sovjetskom ambasadoru znači negiranje prijateljskih odnosa između SSSR-a i Jugoslavije? Shvataju li oni da sovjetski ambasador, odgovorni komunist, pretstavnik prijateljske države koja je oslobodila Jugoslaviju od nemačke okupacije, ima ne samo pravo nego i dužnost da s vremena na vreme razgovara s komunistima Jugoslavije o svim pitanjima koja ih samo mogu interesovati? Kako se mogu podvrgavati sumnji ove proste i elementarne stvari, ako se, naravno, ostaje na poziciji prijateljskih odnosa sa Sovjetskim Savezom?

Radi obaveštenja drugova Tita i Kardelja treba reći da mi, suprotno jugoslovenskoj šemi, ne držimo jugoslovenskog ambasadora u Moskvi za prostog činovnika, ne izjednačujemo ga s buržoaskim poslanicima i ne poričemo mu »pravo da ma od koga traži izveštaje o radu naše partije«. Postavši ambasador, on nije prestao biti komunista. I mi se odnosimo prema njemu kao prema drugu i komunističkom radniku. On među sovjetskim ljudima ima poznanika, prijatelja. »Skuplja« li on podatke o radu naše partije? Verovatno, »skuplja«. Pa neka »skuplja«. Mi nemamo razloga da od drugova skrivamo nedostatke u svom radu. Mi ih sami otkrivamo, da bismo ih likvidirali.

Mi držimo da se ovakav stav jugoslovenskih drugova prema sovjetskom ambasadoru ne može smatrati slučajnim. On ističe iz opšte pozicije Jugoslovenske vlade, zbog koje jugoslovenski rukovodioci često ne vide razlike između spoljne politike SSSR-a i spoljne politike Anglo-amerikanaca, identifikuju sovjetsku spoljnu politiku sa spoljnom politikom Engleza i Amerikanaca i smatraju da Jugoslavija prema Sovjetskom Savezu treba da vodi isto onakvu politiku, kakvu vodi prema imperijalističkim državama — Velikoj Britaniji i SAD.

U tom pogledu je neobično karakterističan govor druga Tita u Ljubljani krajem maja 1945 godine, u kome je rekao:

»Govorilo se da je ovaj rat pravedan rat, i mi smo ga takvim smatrali. Ali mi tražimo i pravedan završetak, mi tražimo da svak bude gospodar na svome; mi nećemo da plaćamo tuđe račune, mi nećemo da budemo moneta za potkusurivanje, mi nećemo da nas miješaju u neku politiku interesnih sfera«.

To je bilo rečeno u vezi s pitanjem Trsta. Kao što je poznato, posle niza teritorijalnih ustupaka u korist Jugoslavije, koje je Sovjetski Savez istrgao Anglo-amerikancima, ovi su, zajedno s Francuzima, odbili predlog SSSR-a o predavanju Trsta Jugoslaviji i poseli Trst svojim trupama koje su se nalazile u Italiji. I pošto su bila iscrpena sva druga sredstva, Sovjetskom Savezu, radi predavanja Trsta Jugoslaviji, nije ostajalo ništa drugo nego da počne s Anglo-amerikancima rat zbog Trsta i da ga zauzme silom. Jugoslovenskim drugovima je moralo biti poznato da SSSR, posle toliko teškog rata, nije mogao poći u novi rat. Pa ipak, taj slučaj je kod jugoslovenskih drugova izazvao nezadovoljstvo, što se odrazilo i u govoru druga Tita. Izjava druga Tita u Ljubljani da Jugoslavija »neće da plaća tuđe račune« i »neće da bude moneta za potkusurivanje«, neće da Jugoslaviju »miješaju u neku politiku interesnih sfera«, bila je uperena ne samo protiv imperijalističkih država, nego i protiv

SSSR-a. I pri tome se odnos druga Tita prema SSSR-u, u danom slučaju, ničim nije razlikovao od njegovog odnosa prema imperijalističkim državama, pošto ovde nije priznao razliku između SSSR-a i imperijalističkih država.

Mi u ovoj antisovjetskoj poziciji druga Tita, koja nije naišla na otpor Politbiroa CK KPJ, — vidimo osnovu klevetničke propagande rukovodilaca KPJ (koja se vodi u uskom krugu jugoslovenskih partiskih kadrova) o »izrođavanju« SSSR-a u imperijalističku državu koja teži da »ekonomski osvoji Jugoslaviju«, osnovu klevetničke kampanje rukovodilica KPJ o »izrođavanju« SKP(b) koja nastoji da »preko Kominforma osvoji druge partije«, o tome da je »socijalizam u SSSR-u prestao biti revolucionaran«.

U svoje vreme Sovjetska vlada je bila prinuđena da Jugoslovenskoj vladi skrene pažnju na nedopustivost ovakve izjave druga Tita, i pošto su objašnjenja drugova Tita i Kardelja, koja su zatim usledila, bila nezadovoljavajuća, sovjetski poslanik u Beogradu drug Sadčikov dobio je od Sovjetske vlade uputstvo da učini sledeću izjavu Jugoslovenskoj vladi, što je drug Sadčikov i izvršio 5 juna 1945 godine:

»Govor druga Tita mi smatramo neprijateljskim ispadom protiv Sovjetskog Saveza, a objašnjenja druga Kardelja — nezadovoljavajućim. Tako naši čitaoci shvataju govor druga Tita i drukčije ga nije moguće ni shvatiti. Kažite drugu Titu da ćemo mi, ako on još jednom učini ovakav ispad protiv Sovjetskog Saveza, biti prinuđeni da mu odgovorimo kritikom u štampi i da ga dezavuišemo«.

I upravo iz te antisovjetske pozicije druga Tita prema sovjetskoj državi ističe stav jugoslovenskih rukovodilaca o sovjetskom poslaniku, koji sovjetskog poslanika u Jugoslaviji izjednačuje s buržoaskim poslanicima.

Jugoslovenski rukovodioci, očito, misle da i dalje ostanu na ovim antisovjetskim pozicijama. Ali jugoslovenski drugovi treba da uzmu na znanje da ostati na takvim pozicijama — znači poći putem negacije prijateljskih odnosa sa Sovjetskim Savezom, putem izdaje jedinstvenog socijalističkog fronta Sovjetskog Saveza i narodno-demokratskih republika. Oni takođe moraju uzeti u obzir i to da ostajući na takvim pozicijama, lišavaju sebe prava traženja materijalne i druge pomoći od Sovjetskog Saveza, jer Sovjetski Savez može pružati pomoć samo prijateljima.

Radi obaveštenja drugova Tita i Kardelja moramo naglasiti da mi na ovakav antisovjetski stav prema sovjetskom poslaniku i sovjetskoj državi nailazimo samo u Jugoslaviji, pošto su s drugim državama narodne demokratije odnosi bili i ostaju prijateljski i besprekorni.

Interesantno je napomenuti da je drug Kardelj, koji se sada u svemu solidariše s drugom Titom, pre tri godine potpuno drugačije gledao na gore pomenutu izjavu druga Tita u Ljubljani. Evo šta nam je tada saopštio sovjetski poslanik u Jugoslaviji drug Sadčikov o svom razgovoru s drugom Kardeljom, održanom 5 juna 1945 godine:

»Danas, 5 juna, saopštio sam Kardelju ono što ste mi Vi naložili. (Tito se još nije vratio.) Saopštenje je na njega izazvalo težak utisak. Razmislivši, on je rekao da smatra ocenu Titovog govora pravilnom. On je saglasan takođe i s tim da Sovjetski Savez dalje ne može trpeti slične izjave. Zacelo, u ovakvo, za Jugoslaviju teško vreme, rekao je Kardelj otvorena kritika Titovih izjava imala bi za njih teške posledice, zato će se oni postarati da se slične izjave ubuduće izbegnu. Ali Sovjetski Savez

će biti u pravu da istupi s otvorenom kritikom ako se to ponovi. Takva kritika njima će koristiti. Kardelj je molio da Vam izručim zahvalnost za ovu blagovremenu kritiku. Ona će im, prema Kardeljovoj izjavi, pomoći da poboljšaju svoj rad. Kritika političkih pogrešaka, koje su se promakle u vladinoj deklaraciji od marta meseca, bila je od velike koristi. Kardelj je uveren da će i ova kritika samo pomoći poboljšanju političkog rukovođenja.

Pokušavajući (veoma oprezno) da proanalizira uzroke pogrešaka, Kardelj je rekao da Tito, razume se, ima krupnih zasluga za likvidaciju pređašnjeg frakcionaštva u kompartiji i za organizaciju narodnooslobodilačke borbe, ali da je ponekad sklon da Jugoslaviju posmatra kao nešto samo sebi dovoljno, van opšte veze s razvitkom proleterske revolucije i socijalizma. Drugo, u partiji je došlo do takvog stanja da CK, kao organizovani i politički centar, ustvari ne postoji. Mi se sastajemo, rekao je Kardelj, slučajno i donosimo slučajne odluke. U stvari svaki od nas ostavljen je samom sebi. Stil rada je rđav, nedostaje kolektivnosti u radu. Mi bismo želeli, produžio je Kardelj, da Sovjetski Savez gleda na nas kao na pretstavnike jedne od budućih sovjetskih republika, a ne kao na pretstavnike druge države sposobne da samostalno rešavaju pitanja, a na komunističku partiju jugoslavije kao na deo Svesavezne komunističke partije, to jest, da naši odnosi ističu iz perspektive da će Jugoslavija u budućnosti postati sastavni deo SSSR-a. Zato bi oni želeli da ih mi kritikujemo direktno i otvoreno, da ih savetujemo, usmeravajući unutarnju i spoljnu politiku Jugoslavije onamo kuda treba.

Ja sam odgovorio Kardelju da se mora polaziti od stvarnosti, upravo od toga da je Jugoslavija samostalna država, a Jugoslovenska kompartija — samostalna partija. Vi morate i možete — rekao sam ja, — da postavljate i rešavate pitanja samostalno, a mi vam nikada nećemo uskratiti saveta, ako nam se za njega obratite. Mi prema Jugoslaviji imamo određene ugovorne, i još više — moralne obaveze, i mi vam nismo uskraćivali savete i moguću pomoć kad god ste nam se s takvim molbama obraćali. Kad god sam predavao Moskvi maršalove molbe, ja sam dobijao brze odgovore. Ali takvi saveti mogući su i korisni samo ako se traže blagovremeno, pre nego što je rešenje doneseno ili izjava učinjena«.

Mi ostavljamo po strani primitivna i nepravilna rasuđivanja druga Kardelja o Jugoslaviji kao o budućem sastavnom delu SSSR-a i o Jugoslovenskoj kompartiji kao o delu SKP(b). Ali hoćemo da skrenemo pažnju na kritičke primedbe druga Kardelja o antisovjetskoj izjavi druga Tita u Ljubljani i o rđavim prilikama u CK KPJ.

5. O antisovjetskoj izjavi druga Đilasa, o obaveštajnoj službi i o trgovačkim pregovorima. U svom pismu od 27 marta mi smo izložili antisovjetsku izjavu druga Đilasa na jednoj sednici CK KPJ — da sovjetski oficiri tobože stoje u moralnom pogledu niže od oficira engleske armije. Ova izjava druga Đilasa bila je data u vezi s tim što je nekoliko oficira Sovjetske armije izvršilo u Jugoslaviji prestupe antimoralnog karaktera. Mi smo izjavu druga Đilasa okvalifikovali kao antisovjetsku zato, što je tobožnji marksist drug Đilas, zbog postupaka dvojice, trojice oficira, previdio osnovnu razliku između socijalističke Sovjetske armije, koja je oslobodila narode Evrope, i buržoaske engleske armije, čiji je zadatak da ugnjetava, a ne da oslobađa narode sveta.

U svom pismu od 13 aprila 1948 godine, drugovi Tito i Kardelj izjavljuju da »Đilas nikada nije davao izjave u takvom vidu«, da je »Tito to objasnio pismenim i usmenim putem još 1945 godine«, da su se »s tim

objašnjenjem tada složili kako drug Staljin, tako i ostali članovi Politbiroa CK SKP(b)«.

Smatramo za potrebno da napomenemo da ova izjava drugova Tita i Kardelja ne odgovara stvarnosti.

Evo kako je tada na izjavu druga Đilasa reagovao drug Staljin u svom telegramu na ime druga Tita:

»Ja shvatam teškoće vašeg položaja posle oslobođenja Beograda. Vi morate znati da Sovjetska vlada, bez obzira na kolosalne žrtve i gubitke, čini sve moguće pa i nemoguće da bi vam pomogla. Ali mene poražava činjenica da se pojedini incidenti i pogreške pojedinih oficira i boraca Crvene armije kod vas uopštavaju i protežu na celu Crvenu armiju. Tako se ne može vređati armija koja vam pomaže da izgonite Nemce i koja se obliva krvlju u bitkama s nemačkim osvajačima. Nije teško shvatiti da nema porodice bez izroda, ali bilo bi čudno vređati porodicu zbog jednog izroda. Kad bi crvenoarmejci doznali kako drug Đilas i oni koji mu se nisu oduprli smatraju da su engleski oficiri u moralnom pogledu iznad sovjetskih oficira, oni bi jauknuli od tako nezasluženе uvrede«.

Đilas ide letite dalo

Mi u ovoj antisovjetskoj izjavi druga Đilasa, koja nije naišla na otpor drugih članova Politbiroa CK KPJ, vidimo osnovu one klevetničke propagande rukovodilaca KPJ protiv Sovjetske armije i njenih pretstavnika u Jugoslaviji, koja je bila uzrok opozivanju naših vojnih savetnika.

Kako se svršila ova stvar s drugom Đilasom? Ona se svršila tako što je drug Đilas došao u Moskvu zajedno s jugoslovenskom delegacijom, izvinio se pred drugom Staljinom i molio da se zaboravi neprijatna pogreška, koju je napravio na sednici CK KPJ.

Kao što se vidi, stvar apsolutno nije onakva kako je u svome pismu prikazuju drugovi Tito i Kardelj.

Na žalost pokazalo se da pogreška druga Đilasa nije bila slučajna.

*

Drugovi Tito i Kardelj optužuju sovjetske ljude da oni tobože vrbuju jugoslovenske građane za svoju obaveštajnu službu. Oni pišu:

»Smatramo nepravilnim da organi sovjetske obaveštajne službe vrbuju kod nas, u zemlji koja ide u socijalizam, naše građane za svoju obaveštajnu službu, što mi ne možemo shvatiti drukčije nego kao stvar uperenu protiv interesa naše zemlje. Ovo se radi uprkos tome što su naši rukovodeći ljudi i organi državne bezbednosti protestovali protiv toga i stavili do znanja da mi to ne možemo dozvoliti. Vrbuju se naši oficiri, vrbuju se razni rukovodioci, vrbuju se oni koji su neprijateljski raspoloženi prema novoj Jugoslaviji«.

Mi izjavljujemo da ovo tvrđenje drugova Tita i Kardelja, koje je prepuno neprijateljskih ispada protiv sovjetskih pretstavnika u Jugoslaviji, uopšte ne odgovara stvarnosti.

Bilo bi čudnovato zahtevati da sovjetski ljudi koji rade u Jugoslaviji napune usta vodom i da se ni s kim ne porazgovaraju i ne popričaju. Sovjetski pretstavnici su politički razvijeni ljudi, a ne prosto poslenici najmljeni na rad za platu, bez prava da se interesuju onim što se radi u Jugoslaviji. Prirodno je da oni zapodevaju razgovore s jugoslovenskim građanima, raspituju se, žele da dobiju objašnjenja i tome slično. Treba biti nepopravimi sovjetofob pa te razgovore tretirati kao pokušaj vrbovanja ljudi za obaveštajnu službu, i to još ljudi koji su »neprijateljski raspoloženi« prema novoj Jugoslaviji. Samo antisovjetski ljudi mogu misliti da se rukovodioci Sovjetskog Saveza brinu o integritetu i nepovredivosti nove Jugoslavije manje nego Politbiro CK KPJ.

Karakteristično je da na ovakve besmislene optužbe protiv sovjetskih ljudi nailazimo samo u Jugoslaviji.

Nama se čini da su ove ružne optužbe protiv sovjetskih ljudi izmišljene zato da bi se opravdala delatnost organa državne bezbednosti Jugoslavije, koji vrše nadzor nad sovjetskim ljudima u Jugoslaviji.

Treba napomenuti da jugoslovenski drugovi koji dolaze u Moskvu obično potpuno slobodno putuju po gradovima SSSR-a, sretaju se s našim ljudima, slobodno razgovaraju s njima. Nije se dešavalo da im je vlada SSSR činila ma kakva ograničenja. Prilikom svog poslednjeg dolaska u SSSR drug Đilas je, proboravivši u Moskvi, otišao na nekoliko dana u Lenjingrad da porazgovara sa sovjetskim drugovima. Prema jugoslovenskoj šemi podatke o partiskom i državnom radu mogućno je uzimati samo kod rukovodećih organa CK partije ili Vlade. Ipak, drug Đilas nije skupljao podatke kod tih organa SSSR-a, nego kod mesnih organa lenjingradskih organizacija. Šta je drug Đilas radio tamo, kakve je podatke skupljao, — mi nismo smatrali za potrebno da se zanimamo tim pitanjem. Mi mislimo da on tamo nije skupljao podatke za anglo-američku ili francusku obaveštajnu službu, nego za rukovodeće organe Jugoslavije. I, ukoliko je to tačno, mi ne vidimo u tome ništa za osudu, pošto jugoslovenski drugovi mogu u tim podacima naći poučne stvari. Drug Đilas ne može reći da su mu činjena ma kakva ograničenja.

Postavlja se pitanje: zašto sovjetski komunisti u Jugoslaviji treba da imaju manja prava nego jugoslovenski u SSSR-u?

*

U svom pismu od 13 aprila drugovi Tito i Kardelj ponovo se vraćaju na pitanje o trgovačkim odnosima između SSSR i Jugoslavije, na to da je drug Krutikov tobože odbio da s jugoslovenskim pretstavnicima produži trgovačke pregovore. Mi smo već nekoliko puta objašnjavali jugoslovenskim drugovima da drug Krutikov odriče izjavu koja mu se pripisuje. Mi smo objašnjavali takođe da Sovjeska vlada nije postavila pitanje prekidanja trgovačkih pregovora i trgovačkih operacija s Jugoslavijom. Mi zato ovo pitanje smatramo iscrpljenim i nemamo nameru da se više na njega vraćamo.

6. O nepravilnoj političkoj liniji Politbiroa CK KPJ u pitanjima klasne borbe u Jugoslaviji. Mi smo u svome pismu pisali da se u Jugoslovenskoj komunističkoj partiji ne oseća duh politike klasne borbe, da u selu, a takođe i u gradu, rastu kapitalistički elementi, a rukovodstvo partije ne preduzima mere da bi ograničilo kapitalističke elemente.

Drugovi Tito i Kardelj poriču golom reči sve to i gledaju na naše tvrđenje, koje ima principijelan karakter, kao na neku uvredu na adresu jugoslovenske kompartije, izbegavajući odgovor o suštini. Njihovi dokazi svode se samo na izjave o temeljitosti i doslednosti društvenih preobražaja, izvršenih u Jugoslaviji. Ali to je potpuno nedovoljno. To što oni poriču činjenicu jačanja kapitalističkih elemenata, i s tim povezano zaoštravanje klasne borbe u selu u uslovima savremene Jugoslavije, izlazi iz oportunističkog stava da se klasna borba u prelaznom periodu od kapitalizma ka socijalizmu tobože ne zaoštrava — kako to uči marksizam-lenjinizam, nego gasi — kako su tvrdili oportunisti Buharinovog tipa, koji su propovedali gnjilu teoriju o mirnom urastanju kapitalističkih elemenata u socijalizam.

Niko ne može poricati dubinu i temeljitost društvenih preobražaja koji su nastali u SSSR-u kao rezultat Oktobarske socijalističke revolucije. Pa ipak, SKP(b) nije nikad iz te činjenice pravila zaključke o slabljenju

klasne borbe u našoj zemlji ili o tome da ne postoji opasnost pojačavanja kapitalističkih elemenata. Lenjin je isticao 1920—1921 godine da »dogod mi živimo u sitnoseljačkoj zemlji, kapitalizam u Rusiji ima sigurniju ekonomsku bazu nego komunizam«, pošto »sitna proizvodnja rađa kapitalizam i buržoaziju neprestano, svakodnevno, svakočasovno, stihijski i u masovnim razmerama«. Poznato je da s dnevnog reda naše partije nije u toku petnaestak godina posle Oktobarske revolucije silazilo pitanje prvobitno o merama ograničenja kapitalističkih elemenata na selu, a zatim o likvidaciji kulaštva kao poslednje kapitalističke klase. Potcenjivanje iskustva SKP(b) u pitanju obezbeđenja osnovnih uslova izgradnje socijalizma u Jugoslaviji bremenito je velikim političkim opasnostima i nedopustivo je za marksiste, pošto se socijalizam ne može izgrađivati samo u gradu, samo u industriji, nego ga treba izgrađivati takođe i u selu, u seoskoj privredi.

Nije slučajno što rukovodioci jugoslovenske kompartije zaobilaze pitanje klasne borbe i ograničenja kapitalističkih elemenata u selu. Štaviše, u izjavama jugoslovenskih rukovodilaca gotovo uvek se prećutkuje pitanje klasne diferencijacije na selu, seljaštvo se tretira kao jedinstvena celina, i partija se ne mobiliše za savladivanje teškoća koje proističu iz porasta eksploatatorskih elemenata u selu. Međutim, politička situacija u jugoslovenskom selu ne daje nikakva prava za lakomisleno samozadovoljstvo i dobroćudnost. U uslovima kad u Jugoslaviji ne postoji nacionalizacija zemlje, postoji privatno vlasništvo na zemlju i kupoprodaju zemlje, postoji najamni rad itd., — partija se ne može vaspitavati u duhu zataškavanja klasne borbe i primirivanja klasnih suprotnosti a da se tim samim ne razoruža pred licem osnovnih teškoća izgradnje socijalizma. A to znači da jugoslovensku kompartiju uspavljuju gnjilom oportunističkom teorijom mirnog urastanja kapitalističkih elemenata u socijalizam, pozajmljenom od Bernštajna, Folmara, Buharina.

Nije takođe slučajno ni to što pojedini istaknuti rukovodioci jugoslovenske kompartije skreću s marksističko-lenjinističkog puta u pitanju rukovodeće uloge radničke klase. Dok marksizam-lenjinizam polazi od priznanja rukovodeće uloge radničke klase u likvidaciji kapitalizma i izgradnji socijalističkog društva, rukovodioci jugoslovenske kompartije razvijaju potpuno drukčije poglede. Dovoljno je da ukažemo na sledeću izjavu druga Tita u Zagrebu u novembru 1946 godine (»Borba« od 2 novembra 1946):

»Mi ne govorimo seljacima o tome da su oni najsnažniji stub naše države, da bismo eventualno dobili njihove glasove, nego zato što oni u stvari to jesu«.

Ovaj stav se nalazi u potpunoj protivrečnosti s marksizmom-lenjinizmom. Marksizam-lenjinizam smatra da je u Evropi, pa dakle i u državama narodne demokratije, napredna i do kraja revolucionarna klasa — radnička klasa, a ne seljaštvo. Što se tiče seljaštva, njegova većina, to jest sirotinja i srednjaci — može da bude ili je već u savezu s radničkom klasom, pri čemu rukovodeća uloga u tom savezu pripada radničkoj klasi. Međutim, gore pomenuti stav druga Tita ne samo da odriče rukovodeću ulogu radničke klase, nego proglašava sve seljaštvo, — dakle i kulaštvo, — najčvršćom osnovom nove Jugoslavije. Prema tome, taj stav izražava poglede koji su umesni kod sitnoburžoaskih političara, ali ne kod marksista-lenjinaca.

7. O nepravilnoj politici Politbiroa CK KPJ u pitanju odnosa između partije i Narodnog fronta. Mi smo pisali u svom prošlom pismu da u Jugoslaviji osnovnom rukovodećom silom smatraju ne kompartiju, nego Narodni front, da jugoslovenski rukovodioci umanjuju ulogu partije, faktički rastvaraju partiju u nepartijnom Narodnom frontu, čineći na taj način isto onakvu principijelnu grešku, kakvu su činili menjševici u Rusiji pre 40 godina.

Drugovi Tito i Kardelj to poriču, tvrdeći da su sve odluke Narodnog fronta — odluke partije, ali da oni ne nalaze za potrebno da podvlače kako je ova ili ona odluka donesena na toj i toj partijskoj konferenciji.

Ali u tome se baš i sastoji istočni greh jugoslovenskih drugova što se boje da otvoreno pokažu partiju i njene odluke pred celim narodom, kako bi narod znao da je rukovodeća sila partija, da partija vodi Narodni front, a ne obratno.

Prema teoriji marksizma-lenjinizma kompartija je najviša forma organizacije radnog naroda, koja stoji iznad svih drugih organizacija, pa među njima i iznad Sovjeta u SSSR-u, iznad Narodnog fronta u Jugoslaviji. Partija stoji iznad svih tih trudbeničkih organizacija ne samo zato što ona okuplja u svoje redove sve najbolje elemente trudbenika, nego i zato što ima svoj posebni program, svoju posebnu politiku, na osnovu kojih rukovodi svim drugim trudbeničkim organizacijama. Međutim, Politbiro CK KPJ se boji da o tome govori radničkoj klasi i svemu jugoslovenskom narodu otvoreno i direktno, punim glasom. Politbiro CK KPJ misli da ako on ne bude naglašavao taj momenat, onda ni druge partije neće imati povoda da pokažu svoje sile i svoju borbu. Drugovi Tito i Kardelj očito misle da tim jeftinim lukavstvom mogu ukinuti zakon istoriskog razvitka, obmanuti klasu, obmanuti istoriju. Ali to je — iluzija i samoobmana. Ako postoje antagonističke klase, postojaće i borba među njima, a ako postoji borba — biće i odraz te borbe u delatnosti različitih grupa i partija, legalno ili nelegalno.

Lenjin je govorio da je partija najznačajnije oružje u rukama radničke klase. Zadatak rukovodilaca sastoji se u tome da drže to oružje u bojnoj pripravnosti. Pošto jugoslovenski drugovi skrivaju zastavu partije i izbegavaju da pred narodom ističu rukovodeću ulogu partije, oni zatupljuju to oružje radničke klase, umanjuju ulogu partije, razoružavaju radničku klasu. Smešno je misliti da će se zbog jeftinog lukavstva jugoslovenskih drugova neprijatelj odreći borbe. Baš zato partiju treba držati pripravnu za borbu protiv neprijatelja, a ne uspavljivati je, ne skrivati njenu zastavu, ne uljuškivati je time da će neprijatelj — ako mu ne bude dato povoda — prekinuti borbu, prestati da organizuje svoje snage u legalnoj i nelegalnoj formi.

Mi smatramo da je umanjivanje uloge kompartije u Jugoslaviji otišlo veoma daleko. Reč je o principijelno nepravilnim odnosima između kompartije i Narodnog fronta u Jugoslaviji. Ne treba gubiti iz vida da u Narodni front u Jugoslaviji ulaze veoma raznoliki elementi u klasnom smislu, ulaze kulaci, trgovci, sitni fabrikanti, buržoaska inteligencija, kao i raznobojne političke grupe, ubrajajući tu i neke buržoaske partije. Činjenica da u Jugoslaviji na političkoj areni istupa samo Narodni front, a partija i njene organizacije ne istupaju otvoreno u svoje ime pred narodom, — ne samo što umanjuje ulogu partije u političkom životu zemlje, nego i potkopava partiju kao samostalnu političku silu, pozvanu da osvaja sve veće poverenje naroda i da obuhvata svojim uticajem sve šire trudbeničke mase putem otvorene političke delatnosti, otvorenom propagandom svojih pogleda i svog programa. Drugovi Tito i Kardelj zaboravljaju da partija raste i može rasti samo u otvorenoj borbi s neprijateljima, da jeftina lukavstva i mahinacije Politbiroa CK KPJ ne mogu zameniti tu borbu, kao školu vaspitanja partijskih kadrova. Tvrdoglavo nepriznavanje pogrešnosti

izjave da kompartija Jugoslavije nema drugog programa osim programa Narodnog fronta, pokazuje kako su jugoslovenski rukovodioci otišli daleko od marksističko-lenjinističkih pogleda na partiju. Mi u tome vidimo opasnost razvitka likvidatorskih tendencija u odnosu na kompartiju u Jugoslaviji, što ugrožava samo postojanje kompartije i, u krajnjoj liniji, krije u sebi opasnost izrođavanja Jugoslovenske narodne republike.

Drugovi Tito i Kardelj tvrde da su pogreške menjševika u pogledu rastvaranja marksističke partije u nepartijskoj masovnoj organizaciji bile pre 40 godina i da zato ne može biti nikakve veze između tih pogrešaka i sadašnjih pogrešaka Politbiroa CK KPJ. Drugovi Tito i Kardelj se duboko varaju. Teoretska i politička veza između te dve pojave ne podleže sumnji, jer isto onako kao menjševici 1907 godine, isto tako i drugovi Tito i Kardelj posle 40 godina srozavaju marksističku partiju, isto tako negiraju ulogu partije kao najviše forme organizacije koja stoji iznad svih drugih trudbeničkih masovnih organizacija, isto tako rastvaraju marksističku partiju u nepartijnoj masovnoj organizaciji. Razlika se sastoji samo u tome što su menjševici napravili te pogreške u 1906—1907 godini i što ih, pošto ih je marksistička partija u Rusiji osudila na svom Londonskom kongresu, nisu više potrzali, dok Politbiro CK KPJ, uprkos postojanju ove očigledne pouke, posle 40 godina izvlači iz groba stare menjševičke pogreške i objavljuje ih kao svoju teoriju o partiji. Ta okolnost ne umanjuje nego, naprotiv, produbljuje pogreške jugoslovenskih drugova.

8) **O zabrinjavajućem položaju u jugoslovenskoj kompartiji.** Mi smo u prvom pismu rekli da kompartija u Jugoslaviji ostaje i dalje u polulegalnom položaju, uprkos tome što je došla na vlast pre pune tri i po godine, da u partiji nema unutarpartiske demokratije, nema izbornosti, nema kritike i samokritike, da se CK KPJ u svojoj većini sastoji od kooptiranih, a ne od izabranih članova.

Drugovi Tito i Kardelj poriču golom reči sve ovo.

Oni pišu da »u CK KPJ nije većina kooptiranih članova«, da je »na petoj konferenciji, koja je održana u decembru 1940 godine u dubokoj ilegalnosti... i koja je po odluci Kominterne imala sva prava kongresa, izabran CK KPJ od 31 člana i 10 kandidata...«, da je »od tog broja poginulo u ratu 10 članova CK i 6 kandidata«, da su osim toga isključena iz CK 2 člana, da »danas postoji i radi 19 članova CK KPJ, biranih na konferenciji i 7 članova kooptiranih«, tako da se sada »CK KPJ sastoji od 26 članova«.

Ovo saopštenje ne odgovara potpuno stvarnosti. Kao što se vidi iz arhive Kominterne, na petoj konferenciji, koja je održana u oktobru, a ne u decembru 1940 godine, izabran je ne 31 član CK i 10 kandidata, nego 22 člana CK i 16 kandidata. Evo šta o tome saopštava drug Valter (sam Tito) krajem oktobra 1940 godine iz Beograda:

»Drugu Dimitrovu. Od 19 do 23 oktobra održana je peta konferencija KPJ. Učestvovao je 101 izabrani delegat iz svih oblasti zemlje. Izabran je CK od 22 čoveka, među njima i 2 žene, i 16 kandidata. Manifestovano je potpuno jedinstvo. — Valter«.

Ako je od 22 člana CK poginulo 10, onda je ostalo 12 izabranih članova, a ako su od 12 članova isključena još 2 člana, onda je ostalo 10 izabranih članova CK. Drugovi Tito i Kardelj govore da sada postoji 26 članova CK, — prema tome, ako odatle oduzmemo 10 izabranih članova CK, u sastavu sadašnjeg CK ostaje 16 kooptiranih članova.

Izlazi, dakle, da je većina današnjeg CK KPJ kooptirana.

A tako je ne samo s članovima Centralnog komiteta, nego i s mesnim rukovodiocima, koji se imenuju, a ne biraju odozdo.

Mi smatramo da se takav način sastavljanja rukovodećih organa partije, u uslovima kada je partija na vlasti i može se koristiti punom legalnošću, ne može nazvati drukčije nego polulegalnim stanjem, a sam tip organizacije — sektaško — birokratskim.

Potpuno je nedopustiva takva situacija da se partiski sastanci ne održavaju ili se održavaju tajno, što mora potkopavati uticaj partije na mase, da je prijem u članstvo partije zakonspirisan od radnika, dok prijem u partiju treba da igra veliku vaspitnu ulogu, vezujući partiju s radničkom klasom i svim trudbenicima.

Kada bi Politbiro CK KPJ dovoljno uvažavao svoju partiju, on ne bi dozvolio takvo stanje u partiji, pa bi odmah po uzimanju vlasti, to jest pre tri i po godine, pozvao partiju da sazove kongres, da se reorganizuje na osnovu demokratskog centralizma i počne delovati kao potpuno legalna partija.

Potpuno je razumljivo da pri ovakvom stanju stvari u partiji, — kada nema izbornosti rukovodećih organa nego postoji samo naimenovanje odozgo, — ne može biti ni reči o unutarpartiskoj demokratiji, a još manje o kritici i samokritici. Nama je poznato da se članovi partije boje da kažu svoje mišljenje, boje se da kažu kritičku reč o prilikama u partiji i više vole da ćute, da se ne bi izložili represalijama. Ne može se smatrati slučajnošću što je ministar državne bezbednosti ujedno i sekretar CK za kadrove, ili, kako kažu drugovi Tito i Kardelj, organizacioni sekretar kompartije Jugoslavije. Očevidno je da su članovi partije i partiski kadrovi stavljeni pod nadzor ministra državne bezbednosti, što je potpuno nedopustivo i neprihvatljivo. Dovoljno je bilo, na primer, da drug Žujović na sednici CK KPJ izrazi svoje neslaganje s projektom odgovora CK KPJ na pismo CK SKP(b), pa da odmah bude isključen iz CK. Kao što se vidi, Politbiro CK KPJ gleda na partiju ne kao na samostalni organizam, koji ima pravo da kaže svoje mišljenje, nego kao na partizanski odred čiji članovi nemaju pravo da raspravljaju kakva bilo pitanja, nego su dužni da bez pogovora izvršuju sve zahteve »Starešine«. To se kod nas naziva gajenje vojnih metoda u partiji, što se nikako ne slaže s principima unutarpartiske demokratije u marksističkoj partiji.

Kao što je poznato, Trocki je u svoje vreme takođe pokušavao da u SKP(b) uvede vojni metod rukovođenja, ali ga je partija, predvođena od Lenjina, razbila i osudila, vojni metodi su bili odbačeni, a unutarpartiska demokratija uspostavljena, kao veoma važan princip partiske izgradnje.

Mi smatramo da ovakvo nenormalno stanje u jugoslovenskoj kompartiji pretstavlja najozbiljniju opasnost za život i razvitak partije. Ukoliko brže bude svršeno s tim sektaško-birokratskim režimom u partiji, utoliko će bolje biti kako za KPJ, tako i za jugoslovensku narodno-demokratsku republiku.

9) **O uobraženosti rukovodilaca CK KPJ i o njihovom nepravilnom odnosu prema svojim pogreškama.** Kao što se vidi iz pisma drugova Tita i Kardelja, oni potpuno odriču kako postojanje bilo kojih pogrešaka u delatnosti Politbiroa CK KPJ, tako i postojanje klevetničke propagande koja se vodi u uskom krugu partiskih kadrova Jugoslavije o »izrođavanju« SSSR-a u imperijalističku državu itd. Oni smatraju da se ovde sva stvar sastoji u netačnoj informaciji CK SKP(b) o stanju stvari u Jugoslaviji. Oni smatraju da je CK SKP(b) postao »žrtva« netačne i klevetničke informacije koju su širili drugovi Žujović i Hebrang, i kad ne

bi bilo te netačne informacije o stvarima u Jugoslaviji, onda ne bi bilo ni neslaganja između SSSR-a i Jugoslavije. Na taj način, oni dolaze do zaključka da stvar nije u pogreškama CK KPJ, i nije u kritici tih pogrešaka od strane CK SKP(b), nego u netačnoj informaciji od strane drugova Žujovića i Hebranga, koji su Centralnom komitetu SKP(b) »podvalili« takvom informacijom. Oni misle da će, ako kazne drugove Žujovića i Hebranga, sve biti u redu. Nađeni su, znači »svemu krivci«.

Mi ne verujemo da drugovi Tito i Kardelj veruju u istinitost ove verzije, a što se ipak drže nje kao istinite, to je zato što je smatraju najlakšim izlazom iz nezavidnog položaja u koji je pao Politbiro CK KPJ. Postavljajući ovu lažljivu i na oko bezazlenu verziju, oni žele ne samo da skinu sa sebe odgovornost za pogoršanje sovjetsko-jugoslovenskih odnosa, svaljujući krivicu na SSSR, nego i da potpuno ocrne CK SKP(b), prikazujući ga kao lakoma na svaku »tendencioznu« i »antipartisku« informaciju.

Mi smatramo da je ovakav odnos drugova Tita i Kardelja prema CK SKP(b) i njegovim kritičkim primedbama o pogreškama jugoslovenskih drugova ne samo lakomislen i lažan, nego i duboko antipartijan.

Kada bi drugovi Tito i Kardelj bili zainteresovani za razjašnjenje istine i kada im istina ne bi bola oči, oni bi se morali ozbiljno zamisliti nad sledećim:

a) zašto se informacija CK SKP(b) o prilikama u Poljskoj, Čehoslovačkoj, Mađarskoj, Rumuniji, Bugarskoj, Albaniji pokazala pravilna i ne izaziva nikakvih nesporazuma s kompartijama tih zemalja, a informacija o prilikama u Jugoslaviji se, po mišljenju jugoslovenskih drugova, pokazala »tendenciozna« i »antipartiska« i izazvala je s njihove strane protivsovjetske ispade i neprijateljski odnos prema CK SKP(b)?

b) zašto se prijateljski odnosi između SSSR-a i narodno-demokratskih zemalja razvijaju i jačaju, a sovjetsko-jugoslovenski odnosi su se pokvarili i dalje se pogoršavaju?

c) zašto su se kompartije u narodno-demokratskim zemljama solidarisale s pismom CK SKP(b) od 27 marta i osudile pogreške jugoslovenskih drugova, a Politbiro CK KPJ, tvrdoglav u svojim pogreškama, našao se u stanju izolacije?

Je li slučajno sve to?

Da bi se otkrile pogreške Politbiroa CK KPJ nije uopšte potrebno posezati za informacijama pojedinih drugova, kao na primer drugova Žujovića i Hebranga. Za to je više nego dovoljno da se čovek upozna s oficijelnim izjavama rukovodilaca KPJ, recimo drugova Tita, Đilasa, Kardelja i drugih, objavljenih u štampi.

Mi izjavljujemo da sovjetski ljudi nisu primali nikakva obaveštenja od druga Hebranga. Mi izjavljujemo da razgovor druga Žujovića sa sovjetskim ambasadorom u Jugoslaviji drugom Lavrentijevim nije dao ni deseti deo onoga što se sadrži u pogrešnim i antisovjetskim govorima jugoslovenskih rukovodilaca. Represalije protiv tih drugova ne samo što znače nedozvoljeni obračun, nespojiv s principima unutarpartiske demokratije nego svedoče i o antisovjetskoj poziciji jugoslovenskih rukovodilaca koji na razgovor jugoslovenskih komunista sa svjetskim ambasadorom gledaju kao na — zločin.

Mi smatramo da se iza pokušaja jugoslovenskih rukovodilaca da skinu sa sebe odgovornost za pogoršanje sovjetsko-jugoslovenskih odnosa skriva činjenica da ti drugovi ne žele priznati svoje pogreške i imaju nameru da i ubuduće produže neprijateljsku politiku prema SSSR-u.

Lenjin kaže:

»Odnos političke partije prema svojim pogreškama jeste jedno od najvažnijih i najsigurnijih merila ozbiljnosti partije i njenog ispunjavanja na delu njenih obaveza prema svojoj klasi i prema radnim masama. Priznati otvoreno svoju pogrešku, otkriti njene korene, proanalizirati situacija koja ju je porodila, pretresati pažljivo sredstva za ispravljanje pogreške — eto to je obeležje ozbiljne partije, eto to je njeno ispunjavanje svojih obaveza, eto to je — vaspitavanje i obučavanje klase, a zatim i mase«.

Mi moramo, nažalost, konstatovati da su rukovodioci KPJ, odbijajući da priznaju i isprave svoje pogreške, na najgrublji način prekršili ovo principijelno Lenjinovo uputstvo.

Mi istovremeno moramo istaći da su se rukovodioci francuske i italijanske kompartije, za razliku od jugoslovenskih rukovodilaca, pokazali u tom pogledu na visini zadataka, jer su časno priznali svoje pogreške na konferenciji 9 kompartija, savesno su ih popravili i time pomogli svojim partijama da učvrste svoje redove, da vaspitavaju svoje kadrove.

Mi smatramo da u osnovi nepripravnosti Politbiroa CK KPJ da časno prizna svoje greške i da ih savesno ispravi — leži preterana uobraženost jugoslovenskih rukovodilaca. Njima se, posle postignutih uspeha, zavrtela glava, oni su se poneli i drže da im je more do kolena. Oni ne samo što su postali uobraženi, nego još i propovedaju uobraženost, ne shvatajući da uobraženost može upropastiti jugoslovenske rukovodioce.

Lenjin kaže:

»Sve revolucionarne partije koje su do sada propadale, — propadale su zato što su se ponele i nisu umele da vide u čemu je njihova snaga, i bojale su se da govore o svojim slabostima. A mi nećemo propasti, jer se mi ne bojimo da govorimo o svojim slabostima i naučićemo se da ih savladavamo«.

Mi moramo, nažalost, konstatovati da su jugoslovenski rukovodioci, koji ne pate od skromnosti i nastavljaju da se zanose svojim uspesima (koji nisu baš tako veliki), — predali zaboravu i ovo Lenjinovo uputstvo.

Drugovi Tito i Kardelj govore u svom pismu o zaslugama i uspesima jugoslovenske kompartije, o tome da je CK SKP(b) ranije priznavao te zasluge i uspehe, a sada ih kobajagi prećutkuje. To je, naravno, netačno. Niko ne može poricati zasluge i uspehe jugoslovenske kompartije. To je — neosporno. Ali treba reći da zasluge i uspesi, recimo, komunističkih partija Poljske, Čehoslovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske, Albanije ništa nisu manje nego zasluge i uspesi jugoslovenske kompartije. Pa ipak, rukovodioci tih kompartija se drže skromno i ne galame o svojim uspesima, za razliku od jugoslovenskih rukovodilaca koji su svima probili uši svojom preteranom hvalisavošću.

Treba takođe primetiti da francuska i italijanska kompartija imaju pred revolucijom ne manje, nego više zasluga od jugoslovenske kompartije. A što francuska i italijanska kompartija imaju za sada manje uspeha nego jugoslovenska kompartija, to se ne objašnjava nekim osobitim kvalitetima jugoslovenske kompartije, nego, uglavnom, time što je posle razbijanja štaba jugoslovenskih partizana od strane nemačkih pedobranaca, u momentu kada je narodno-oslobodilački pokret u Jugoslaviji preživljavao tešku krizu, Sovjetska armija pritekla u pomoć jugoslovenskom narodu, razbila nemačke okupatore, oslobodila Beograd i tako stvorila uslove neophodne za dolazak komunističke partije na vlast. Nažalost, Sovjetska armija nije ukazala i nije mogla ukazati takvu pomoć francuskoj i itali-

janskoj kompartiji. Kada bi drugovi Tito i Kardelj uzeli u obzir ovu okolnost kao neosporiv fakat, oni bi manje galamili o svojim zaslugama i držali bi se pristojnije, skromnije.

Neskromnost jugoslovenskih rukovodilaca dolazi dotle, da oni pripisuju sebi čak i takve zasluge, koje im se nikako ne mogu priznati. Uzmimo, na primer, pitanje vojne nauke. Jugoslovenski rukovodioci tvrde da su oni dopunili marksističku nauku o ratu novom teorijom, prema kojoj se rat posmatra kao kombinovanje akcija regularne vojske, partizanskih odreda i narodnih ustanaka. Međutim, ta takozvana teorija je stara kao i svet, i, prema tome, ne znači ništa novo za marksističku nauku o ratu. Kao što je poznato, boljševici su primenjivali kombinovane akcije regularne vojske, partizanskih odreda i narodnih ustanaka u toku celog perioda građanskog rata u Rusiji (1917—1921), primenjivali u mnogo većim razmerama nego što je to rađeno u Jugoslaviji. Pa ipak, boljševici, nikad nisu govorili da su, primenjujući taj metod vojnih akcija, uneli nešto novo u nauku o ratu. Oni nisu govorili ništa slično, jer je taj isti metod uspešno primenjivao mnogo pre boljševika, u ratu protiv Napoleonovih trupa u Rusiji 1812 godine, feldmaršal Kutuzov. Pa ipak, ni feldmaršal Kutuzov, primenjujući taj metod, nije pretendovao na novatorstvo, jer su Španci pre feldmaršala Kutuzova, 1808 godine, počeli da primenjuju taj metod, u ratu protiv Napoleonovih trupa (»gueriljasi«). Izlazi, prema tome, da je ono što jugoslovenski rukovodioci smatraju novim u nauci o ratu, — u samoj stvari staro, da broji 140 godina starosti, a ono što oni sebi pripisuju u zaslugu, pretstavlja u stvari zaslugu Španaca.

Osim toga treba imati u vidu da zasluge ovih ili onih rukovodilaca u prošlosti ne isključuju mogućnost da kod njih postoje ozbiljne pogreške u sadašnjosti. I Trocki je imao u svoje vreme revolucionarnih zasluga, ali to nikako ne znači da je SKP(b) mogla zatvoriti oči pred njegovim veoma grubim oportunističkim pogreškama, koje su ga kasnije gurnule u tabor neprijatelja Sovjetskog Saveza.

*

Drugovi Tito i Kardelj predlažu u svom pismu da se u Jugoslaviju pošalje pretstavnik CK SKP(b), kako bi tamo proučio pitanja sovjetsko-jugoslovenskih neslaganja. Mi taj put smatramo nepravilnim, pošto se ne radi o proveravanju pojedinih činjenica, nego o principijelnim razmimoilaženjima.

Kao što je poznato, s problemom sovjetsko-jugoslovenskih neslaganja već su upoznati centralni komiteti 9 kompartija, koje imaju svoj Informbiro. Bilo bi nepravilno isključiti iz te stvari druge kompartije. Zato mi predlažemo da se ovo pitanje raspravi na najbližem sastanku Informbiroa.

4 maja 1948 g. CK SKP(b)
Moskva.

CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Primljena su Vaša pisma od 17. maja 1948 godine i 20. maja 1948. godine sa potpisima drugova Tita i Kardelja. CK SKP(b) smatra da rukovodioci jugoslovenske kompartije tim pismima čine novi korak na putu produbljavanja onih najgrubljih principijelnih grešaka, na čiju je štetnost i opasnost ukazao CK SKP(b) u svom pismu CK KPJ od 4. maja 1948. godine.

1. Drugovi Tito i Kardelj pišu, da se oni osećaju »toliko neravnopravni, da nam je nemoguće pristati da se sada ta stvar rešava pred Informbiroom«, i dalje dozvoljavaju sebi nagoveštavanje na to, da je u takav neravnopravan položaj doveo jugoslovenske rukovodioce tobože CK SKP(b).

CK SKP(b) smatra da u tom tvrđenju nema ni truna istine. Nikakve nejednakosti za jugoslovensku kompartiju nema i ne može biti u Informbirou devet kompartija. Svima je poznato da su prilikom organizacije Informbiroa devet kompartija sve komunističke partije polazile od neospornog stava, da svaka partija treba da podnosi izveštaje Informbirou, isto onako kao što svaka partija ima pravo da kritikuje druge partije. Baš je od toga polazila konferencija devet kompartija, kada je na svojim sednicama u septembru 1947. godine saslušala izveštaje CK svih kompartija bez izuzetka. Konferencija devet kompartija polazila je od jednakog prava da svaka partija može kritikovati svaku partiju, kada je surovoj boljševičkoj kritici podvrgla rad italijanske i francuske kompartije.

Poznato je da tada italijanski i francuski drugovi ne samo nisu osporavali pravo drugih partija da kritikuju njihove greške, nego su se, naprotiv, boljševički poneli prema toj kritici i povukli iz nje potrebne zaključke. Poznato je dalje, da su jugoslovenski drugovi, uporedo sa svima, iskoristili na konferenciji mogućnost kritike grešaka italijanskih i francuskih drugova i nisu smatrali, kao ni svi, da, kritikujući Italijane i Francuze, druge kompartije narušavaju ravnopravnost italijanske i francuske kompartije.

Ali zašto jugoslovenski drugovi čine sada tako radikalni preokret, zahtevajući likvidaciju ustanovljenog reda u Informbirou? Baš zato, što oni misle, da jugoslovenska partija i njeno rukovodstvo treba da budu postavljeni u privilegovano stanje, da njoj ne odgovara statut Informbiroa, da oni, imajući pravo kritikovati druge partije, sami ne treba da budu podvrgnuti kritici s njihove strane. Ali takav, ako se sme reći, moral nema ništa zajedničkog sa ravnopravnošću. To nije ništa drugo nego zahtev od strane jugoslovenskih rukovodilaca privilegija za KPJ kojih nema i ne može da ima nijedna partija. Mi smo zastupali i zastupamo stav, bez koga je nemoguće postojanje i rad Informbiroa: svaka kompartija je obavezna da podnosi izveštaj Informbirou, svaka kompartija ima pravo da kritikuje svaku drugu kompartiju. Otkazivanje Jugoslovena da podnesu izveštaj o svom radu pred Informbiroom, da čuju kritiku drugih kompartija znači narušavanje ravnopravnosti komunističkih partija.

2. U svom pismu od 17 maja drugovi Tito i Kardelj ponavljaju, kao i u prošlom pismu, da je kritika grešaka rukovodstva jugoslovenske kompartije od strane CK SKP(b) osnovana tobože na nepravilnim informacijama.

Ali za potvrdu te izjave jugoslovenski drugovi ne navode nikakvih dokaza. Tako izjava ostaje pusta fraza, a kritika CK SKP(b) ponovo ne dobija odgovora, iako drugovi Tito i Kardelj u svom pismu pišu, da oni »ne beže od kritike po principijelnim pitanjima«. Može biti da jugoslovenski rukovodioci prosto nemaju šta da kažu u svoje opravdanje?

Jedno od dvoje: ili je politbiro CK KPJ u duši svestan ozbiljnosti grešaka koje je učinio, ali, želeći da sakrije to od kompartije Jugoslavije i da je dovede u zabludu, pravi verzije o nepostojanju tih grešaka, svaljujući krivicu na nevine ljude, koji su tobože nepravilno informisali CK SKP(b), ili on stvarno ne shvata da se u svojim greškama udaljuje od

marksizma-lenjinizma, ali tada treba priznati, da je neznanje pitanja marksizma suviše veliko kod politbiroa CK KPJ.

3. Izbegavši odgovor na direktna pitanja CK SKP(b) i produbljujući svoje greške svojom upornošću i ne želeći da ih priznaju i isprave, drugovi Tito i Kardelj na rečima uveravaju da će oni na delu dokazivati, da će ostati verni Sovjetskom Savezu, ostati verni učenju Marksa, Engelsa, Lenjina i Staljina. Posle svega što se dogodilo mi nemamo osnove da verujemo tim uveravanjima na rečima. Drugovi Tito i Kardelj mnogo puta su već davali obećanja CK SKP(b) koja nisu ispunjavali. Iz njihovih pisama i, napose, iz poslednjeg pisma, mi smo još više uvereni u to. Politbiro CK KPJ, i naročito drug Tito, treba da znaju da su oni svojom antisovjetskom i antiruskom politikom, koja se u poslednje vreme sprovodi u svakodnevnoj praksi, učinili sve da bi potkopali poverenje prema sebi od strane kompartije i Vlade SSSR-a.

4. Drugovi Tito i Kardelj žale se da su pali u težak položaj i da su posledice svega toga vrlo teške za Jugoslaviju. To je naravno, tačno, ali su drugovi Tito i Kardelj isključivo krivi za to i zajedno s njima ostali članovi Politbiroa CK jugoslovenske kompartije, koji su svoj prestiž i ambiciju stavili iznad interesa jugoslovenskog naroda i, umesto priznanja i ispravljanja svojih grešaka u interesu svog naroda, tvrdoglavo negiraju svoje greške, opasne za jugoslovenski narod.

5. Drugovi Tito i Kardelj izjavljuju, da CK KPJ odbija da se javi na zasedanje Informbiroa i da pretrese pitanje o stanju u jugoslovenskoj kompartiji u Informbirou. Ako je to njihovo konačno rešenje, tada ono znači da oni nemaju šta da kažu na Informbirou u svoje opravdanje, da oni tim samim ćutke priznaju da su krivi i da se boje pokazati pred licem bratskih kompartija. Šta više, odbijanjem da dođu pred Informbiro znači da je CK KPJ stao na put cepanja od jedinstvenog socijalističkog fronta narodnih demokratija sa Sovjetskim Savezom i da sada priprema svoju partiju i jugoslovenski narod zato, da izda jedinstveni front narodne demokratije i SSSR-a. Pošto je Informbiro partijna osnova jedinstvenog fronta, takva politika vodi ka izdaji stvari međunarodne solidarnosti trudbenika i prelazu na pozicije nacionalizma, neprijateljskog stvari radničke klase.

Bez obzira na to da li će se pretstavnici CK KPJ javiti ili ne na zasedanje Informbiroa, CK SKP(b) insistira na pretresanju pitanja o stanju u jugoslovenskoj kompartiji na sledećem zasedanju Informbiroa.

Na molbu čehoslovačkih i mađarskih drugova ~~da se saziv~~ Informbiroa prenese u drugu polovinu juna CK SKP(b) izjavljuje, da je on saglasan sa tim predlogom.

CK SKP(b)

22. maja 1948. godine
Moskva

CK SKS
SKP(B)

20 maart – SKJ
27. mart SKB
12-13 april SKJ – (plenum)
poč. MAJ SKPB
plenum CK KPJ 9 maja 1948 – pismo
19 maj SKPB
3 plenum 20 maja SK – mi idu delegati.
22 maj SKBB
20 juna – ~~[illegible]~~ pismo Informatora
29 julia 48 – rezolucija konvenforma

CIJENA 10 — DINARA